driemaandelijkse gazet / juli - augustus - september 2019
Afgifte kantoor 8500 Kortrijk Mail
v.u. en afzender: Klaartje Mertens, Unie der Zorgelozen vzw, Pluimstraat 7, 8500 Kortrijk
P erkenningsnummer 608 253

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

DE GAZET

DE WERELD DOOR ZORGELOZE OGEN

Unie der Zorgelozen
VERBREEK VERZAMEL VERTEL

Eerste hulp bij kafkaiaanse situaties

Caroline Verhaeghe helpt mensen uit hun administratieve doolhof

Duizend gorilla's

De Kafkabrigade helpt onnodige bureaucratie de wereld uit

De schone contrariteit

Fernand Maréchal helpt vluchtelingen in Zeebrugge

En verder...

Een bescheten commissie? - Ne Woyzeck - Uit de film van de wereld - Poëzie en verhalen in alle talen Roots 2019 - Het onwelriekend verhaal van Woyzeck in Schaarbeek - O'jet et! - Kafka doet Kafka Koffieklets op donderdag - De eindeloze draad - Een blik op het najaar - 18 jaar Unie in een boek Natraject Roots 2019 - ...

NE WOYZECK

VOORJAAR 2019

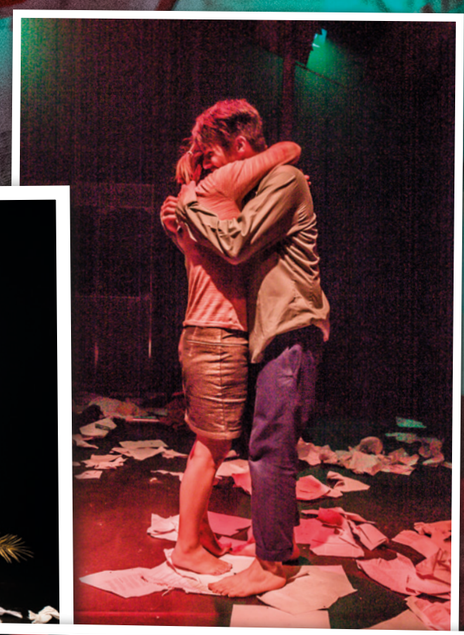

Een bescheten commissie?

Beste vrienden, geacht publiek,

ja 't is entwat gescheten hé.
Terwijl de twijfel en de angst bij velen naar een piek
is gestegen, zitten vele anderen in zak en as.
We zwemmen toch met zijn allen
in het zachte water van onze vrije samenleving?
Raar dat men dan zaagt en klaagt,
zucht en beticht, massaal ontevreden lijkt.
Soms krijgt geen enkele dichter nog de kop aan de staart.

Natuurlijk, ook de dichter worstelt
met zijn bestaan, zijn demonen en de organisatie
van zijn dagelijkse werkelijkheid.
Hij tracht van zijn tekorten, falen en frustraties
metaforen te boetseren die de mankementen aanwijzen
die binnen ons samenlevingsmodel veel mensen
treffen en tot wanhoop drijven.
De dichter ziet dat als zijn opdracht,
soms schalks, soms ongenadig scherp,
maar steeds hopend dat men daardoor
de gaten in het breiwerk kan dichten.

De dichter is van oordeel dat kritiek en dialoog
wezenlijke elementen zijn van elke menselijke relatie,
van iedere organisatie, op welke werk of andere vloer dan ook.
De dichter prijst het woord nuance en grondigheid aan
om elkaar te begrijpen, te ontmoeten, te evolueren,
om samen de zweren en eksterogen te lijf te gaan.

De dichter neemt aan dat er geen groot gelijk
rondrijdt in onze contreien,
hij veronderstelt dat iedereen zoekt naar een wereld
waarin iedereen een comfortabele plaats kan krijgen
aan de gedekte tafels van de democratie:
ne metser en nen dekker, nen bakker of ne groenselboer,
nen bankier of nen politieker, en ook gasten
die van elders komen om hier wat meer asem te krijgen.

De dichter weet dat er af en toe
wat nieuwe groenten in de soep moeten,
verandering van spijs doet eten inderdaad,
maar niet op gelijk welke manier hé!
Eerst een voorstel, dan het overleg,
het zoeken naar een compromis,
een stemming, en tenslotte een wet.
Dat doet men, neemt de dichter aan,
beter in het parlement dan op Facebook,
Twitter of godbetert de straat, toch?

Is er echt geen verbeelding meer
om oplossingen te verzinnen die hout snijden?
Nergens nog een loodgieter te vinden?
Is de dichter naïef?

En wat moet de kunst, de poëzie
met dit rauwe vocabulaire doen,
negeren of ridiculiseren zou te eenvoudig zijn hé,
de kop in het zand is ook al geen optie en de eigen taal
aanpassen om het boeltje op te leuken ook al niet.
De dichter kan dat niet altijd vertellen via de grap of de grol,
soms moeten zijn woorden onverbloemd
zijn point of view weergeven.
Want in het bad van meningen allerhande
kan zijn poëzie een ander licht werpen op tal van zaken,
en een pleidooi zijn voor schoonheid, troost en hoop.
De woorden die de dichter moet kiezen willen tonen
waar ze naar verlangen, hoe ze de toekomst zien.

Dus beste publiek,

de dichter schrijft juni 2019,
nu nog naar vroeger kijken is zoals konijnen
naar de lichtbak staren,
de poëzie moet reageren, in actie treden,
ze moet opstaan indien nodig,
ze moet voluit over vrijheid zingen
eerder dan te fungeren als aangeschoten wild.
De dichters poëzie zal nooit verdelen,
uitsluiten of vernielen.
Nee, zo bekt zijn taal niet.

De dichter vraagt aan zijn publiek, zijn lezers
om liefde, en enkel dat als leidraad te nemen
voor het eigen kleine handelen.
De liefde die streelt, helpt, maar ook strijdt met koppigheid,
die met overtuiging elke vorm van haat weerlegt,
elke vorm van misbruik aankaart, waar en wanneer ook.
De liefde, zegt de dichter, kan met het hart doen
waar het hoofd op blokkeert.
Kan het hoofd weer richting geven.
De liefde zegt de dichter.
Wat anders?

Geert Six

Eerste hulp bij kafkaiaanse situaties

Dagelijks zoekt Caroline Verhaeghe met mensen van allerlei slag en stand een uitweg uit het administratieve doolhof waarin ze zijn vastgelopen. Haar vaak hallucinante verhalen inspireerden mee onze voorstelling *Ne Woyzeck*. En omdat ze al te snel verdwijnen tussen de plooien van jaarverslagen, bundelde de Unie ze in het boek *Ik Caroline*.

Caroline Verhaeghe

Caroline Verhaeghe is een ancienne binnen het Kortrijkse straathoekwerk, waar ze al bijna dertig jaar aan de slag is. Momenteel werkt ze outreachend voor het OCMW vanuit de Unie der Zorgelozen. Maar daar gaat een hele historie aan vooraf waarin Caroline het straathoekwerk zag evolueren tot het complexe verhaal dat het vandaag is geworden.

Caroline: "Begin jaren negentig zocht de stagiair van het buurthuis 'Nieuws van de Dag' mij op. Hij vroeg of ik een foto wou komen nemen van de eerste buurtkrantbijeenkomst. Ik had immers in mijn opleiding grafiek ook fotografie gehad. Ik hoor me nog zeggen, 'ok Laurent, maar ik kom gewoon ne foto trekken, ik ga me verder niks aantrekken van dat buurthuis want ik heb daar geen tijd voor'. Nu. Als ik me engageer, dan ga ik ervoor. Wat later was ik op die eerste bijeenkomst voor de buurtkrant… en ik ben dus blijven plakken."

Hoe belandde je zo in het straathoekwerk?

"Ik woonde in de buurt en kende er veel mensen die wel nood hadden aan een babbel, maar die niet tot in het buurthuis geraakten. Plus: als je er binnenkwam, zag je een grote lege tafel met stoelen en vlak daarachter een bureau. Wow, eerder intimiderend! Raar. Dus ik zei, waarom zitten jullie eigenlijk in dit gebouw? Iemand zou eigenlijk de straat op moeten om mensen te zien, te horen. Ik vond dat logisch. De mensen van het buurthuis vroegen me hoe ik dat dan wel zag, en samen hebben we dat een beetje uitgeschreven. Bleek dat dus 'straathoekwerk' te zijn. Dat bestond al vijftien jaar in Limburg, nog niet bij ons. En ik kreeg de eer om ermee te beginnen!"

Gezond boerenverstand

"Terwijl ik aan de slag was, volgde ik de opleiding orthopedagogiek, kwestie van een beetje op de hoogte te zijn van de methodieken en zo. Maar eigenlijk is straathoekwerk gewoon een kwestie van gezond boerenverstand. Zoals: dat je werkt met iedereen in het gebuurte. Met iemand die er woont, die er komt werken, die er dakloos is, je moet iedereen leren kennen. Dus moet je ook de plekken leren kennen waar je al die mensen tegenkomt: parkings, parken, pleinen, cafés, het station, cafetaria's van ziekenhuizen… En je moet als werker daar zijn als de mensen er zijn. Dus had ik een ploegensysteem voor mijn eigen bedacht. De ene keer deed ik *de dag*, dan *de vroegen*, *de laten* en soms *de nacht*. Dan zijn er andere dynamieken in een buurt en kom je andere mensen tegen."

Is het werk sedertdien erg veranderd?

"De samenleving is natuurlijk veranderd. Toen ik begon, was er bijvoorbeeld nog geen gsm. Als je *op de bane* was, had je tijd voor de mensen. Nu nog steek ik mijn gsm in mijn *sacoche* als ik in de voedselbank ben. Ik bel later wel terug. Mensen snappen dat: daarjust was ik aan het babbelen met iemand anders, nu bel ik met u. Mensen kwamen ook gewoon meer uit hun kot. Ik ging naar dit of dat café omdat ik wist dat die of die daar zat. Ik kende de 'hangplaatsen'. Nu hangen ze thuis achter de smartphone, aan het gamen of bezig op de sociale media. Die zorgen er ook voor dat ik op heel veel manieren bereikbaar ben geworden – Facebook, WhatsApp, … Zo een dingen hebben wel een serieuze impact op de job."

Is het profiel veranderd van de mensen die hulp zoeken?

"De profielen en problematieken zijn zeer divers geworden. Er zijn nu veel alleenstaande vrouwen met kinderen, veel jonge gasten die geen dak boven hun hoofd hebben, al dan niet met een mentale of psychische beperking, jammer genoeg. Mensen ook met een handicap waarvoor geen voldoende aangepaste huisvesting of begeleiding voorhanden is. Maar de problematieken worden ook ingewikkelder gemáákt heb ik de indruk. Zo wordt heden ten dage op alles een medisch etiket geplakt. Van 1994 tot nu zijn er drie aanpassingen geweest van het DSM handboek, het handboek van psychiatrische aandoeningen. Met aanpassingen bedoel ik extra diagnoses of syndromen. Veel van wat vroeger 'normaal' was is nu plots een stoornis!"

"Wat me vooral doorheen al die jaren is opgevallen, is dat de dakloosheid is blijven stijgen. Tien jaar geleden kreeg ik met een aantal andere veldwerkers het mandaat en het vertrouwen van de toenmalige voorzitter van het OCMW om uit te zoeken hoe we in Kortrijk een nachtopvang konden oprichten. Die is er ook gekomen. In het begin was die tijdelijk, en was het al druk als er vijf bedden waren bezet. Nu is er een permanente nachtopvang met twintig bedden, en die zit quasi altijd vol."

Working poor

"Maar wat me de dag van vandaag echt zorgen baart is de nieuwe groep van mensen die werken maar echt niet meer toekomen met hun geld. Vroeger waren er geen 'working poor'. Nu komen er mensen naar mij die zelfs niet aan het OCMW zitten. Bijvoorbeeld, iemand die sukkelt met een tennisellebooog en daardoor enkele maanden werkonbekwaam is, spreekt voor de medische kosten eerst de spaarcentjes aan. Maar die zijn snel op, zeker als het over alleenstaande mensen gaat met kindjes die op de privémarkt iets moeten huren. Voor ze het weten staan ze aan de voedselbank. Weg trots!"

Het boek *Ik Caroline* zoomt in op een heet hangijzer: hoe kwetsbare mensen in een situatie terechtkomen waar ze door allerlei regels en procedures geen touw meer aan vast kunnen knopen. Want naast de profielen en problematieken, is ook de regelgeving erg ingewikkeld geworden.

"Ja, de toegenomen administratieve rompslomp is, voor gelijk wie, in gelijk welke situatie, een echte *mindfuck* geworden. De digitalisering speelt daar zeker in mee, hoewel de komst van de computer dubbel is. Want in mijn job zie ik voordelen. Veel diensten zijn enkel in de voor- of namiddag telefonisch bereikbaar. Alles helder op een rij zetten in een e-mail is dan bijvoorbeeld een interessante oplossing. Maar voor de mensen waar ik mee werk heeft de digitalisering vooral nadelen. Documenten elektronisch opvragen en invullen, dat is echt een ramp. Iedereen gaat ervan uit dat mensen dat kunnen, maar dat is niet zo. Sites van openbare diensten zijn soms ongelooflijk complex en dus ontoegankelijk. En we spreken hier niet alleen over ouderen. Ook jongeren voor wie Facebook, WhatsApp, Messenger allemaal geen probleem is, lopen vast als ze online documenten moeten invullen. Aanmelden met een token, een ID-kaartlezer… ze horen het donderen in Keulen."

"Toch laten diensten en bedrijven, in de openbare sector maar zeker ook in de privé, uitschijnen door de digitalisering toegankelijker te zijn dan ooit. Chatten, mailen, telefoneren, hoeveel manieren zijn er niet om hen te contacteren? Tot je ergens op een infodesk wil binnen geraken en als zoveelste in de wachtrij staat, of tot je een mail stuurt naar helpdesk@ en je een nummer en de boodschap terugkrijgt 'bedankt voor je mail, maar momenteel is er een lange wachtlijst'."

Wat betekent dat voor de sociaal werker?

"Het is de kunst om als sociaal werker op een goede manier op al die veranderingen in te spelen. Daarbij zou er geen verschil mogen zijn tussen een sociaalcultureel werker, een maatschappelijk assistent of een straathoekwerker. Voor de mens in miserie maakt de titel niets uit. Voor mij gaat het erover: wat is een goede sociaal werker? Dat is iemand die luistert naar het verhaal van de mens die hij op dat moment voor zich heeft, en het integraal aanpakt. Die niet begint uit te splitsen wat voor het OCMW is, wat voor het CAW zal zijn, wat voor het justitiehuis, wat voor de geestelijke gezondheidszorg… Niet dat er geen specialistenwerk nodig is. In functie van specifieke zaken spreek je natuurlijk specifieke mensen aan. Maar blijf altijd *compagnon de route*. Als iemand een pro-Deoadvocaat nodig heeft, zeg dan niet gewoon 'ga naar het gerechtshof, dienen dag en dat uur'. Ga samen. Maak je er niet van af met een doorverwijsbrief voor de voedselbank. Als ik verhalen van vroeger hoor, heb ik de indruk dat medewerkers van openbare diensten meer tijd, ruimte en vertrouwen kregen om zo integraal te werken, om zo'n compagnon de route te zijn. Ik hoor van veel collega's dat ze dat wel zouden willen, dat ze daar goesting in hebben maar dat door tijdsgebrek niet meer kunnen doen. En eigenlijk wordt dat niet meer echt verwacht. De verwachtingen liggen nu ook elders."

Waar?

"De regels volgen, bijvoorbeeld. Veel meer dan vroeger zijn de dingen beregeld. Meer en meer verwachten overheden ook cijfers in ruil voor subsidies. Veldwerkers moeten van alles registreren. Maar die registraties zeggen niet alles: cijfers zijn als een bikini, hetgeen je echt wil zien, zie je niet. Het permanent registreren kost ook enorm veel tijd. Ik ken werkers die daarom gewoon knippen en plakken. Die niet iedere keer als ze ne mens hebben gezien een heel verslag gaan schrijven. Pro forma is alles dan in orde, en het belangrijkste is dat de mens geholpen is."

Moeten sociaal werkers dit meer durven doen?

"Het is zo belangrijk dat werkers zuurstof, ruimte en vertrouwen krijgen van de organisaties waar ze werken om buiten de lijntjes te kleuren. Want uiteindelijk zijn zij het die de job moeten doen. Zij staan daar, de mens met zijn probleem staat voor hen. Eigenlijk moeten er geen diensthoofden zijn, maar coaches die hen daarin stimuleren. Als je voelt als werker dat het kan en mag, betekent dat zo veel. Anders gaan ze naar huis met zó een kop, ze zien het niet meer zitten, ze zetten een schild op… Werkers moeten weten: ja, je mag buiten de lijnen kleuren. Het gaat over dagdagelijks boerenverstand, niet over uw organisatie oplichten."

Wat wil je met dit boek bereiken?

"Ik ben zot content dat de verhalen met dit boek naar buiten worden gebracht. Hopelijk zorgt het ervoor dat er misschien toch een paar overheidsbedrijven of andere bedrijven gaan nadenken of ze hun systemen niet een beetje kunnen aanpassen. En hopelijk inspireert het sociaal werkers dat ze niet benauwd moeten zijn om het ne keer anders te proberen, informeler, op hun manier. Laat dit de boodschap zijn die ik met dit boek wil lanceren, en waar ik ook de boer mee wil opgaan. Want dit boek is meer dan een leesboek, het is een werkboek!"

interview Joon Bilcke

Ik Caroline verschijnt begin oktober bij Mammoet, een nieuwe reeks van uitgeverij Epo. Het wordt op donderdag 17 oktober voorgesteld bij de Unie (zie p. 27). De zwart-wit foto's bij dit interview komen uit een reeks die Heroen Bollaert met de Zorgelozen nam voor het boek.

KAFKA doet KAFKA

‘Kafkaiaans’ was het enige woord dat ik had om dit artikel te beginnen. (Ik was vergeten naar de vergadering te gaan.) Ik ging recht naar mijn boekenrek en nam *Metamorphosis and other stories* van Franz Kafka uit de rij boeken. Het was een uitgave in de reeks Penguin Modern Classics, gekocht tijdens een vakantie in Londen eind jaren ‘70, begin jaren ‘80 van de vorige eeuw. Dat ik het boek zomaar meteen uit de rij boeken kon vissen vond ik nogal kafkaiaans. Ik weet heus niet waar al mijn boeken staan. (Ze staan wel soort bij soort. Er staan geen kookboeken tussen de wiskundige druksels en de atlassen staan niet te concurreren met de dichtbundels.)

Franz Kafka

In het titelverhaal *Metamorfose* vertelt Franz Kafka hoe Gregor Samsa ontwaakt uit ‘ongemakkelijke’ dromen en tot de vaststelling komt dat zijn menselijke gestalte veranderd is in de gedaante van een insect. De muren begrenzen zijn vertrouwde slaapkamer zoals ze altijd al gedaan hebben. Hij ziet de foto die hij uit een tijdschrift geknipt en ingelijst heeft, voorstellende een vrouw met een bontmuts, een bonten stola en een bonten mof waarin een hele onderarm verdwijnt. (Indien de lezer wil weten hoe het afloopt zal die toch zelf het verhaal moeten lezen.) Kafkaiaans? Me dunkt dat ondertussen duidelijk is waar het woord vandaan komt. Het betekent eenvoudigweg ‘zoals in de geschriften van Franz Kafka’.

In de fik

Franz Kafka zag het levenslicht op 3 juli 1883 in Praag, in een Duitssprekende joodse familie. Zijn vader heette Hermann Kafka en zijn moeder Julie Löwy. Die allermooiste stad Praag lag toen in Oostenrijk-Hongarije. Het is de hoofdstad van Tsjechië, zelfs in de tijd toen Slowakije daaraan verbonden was: Franz K. was dus een Tsjech. Hij overleed op 3 juni 1924 aan tuberculose in het sanatorium in Kierling, Oostenrijk, een maand voor zijn eenenveertigste verjaardag.

Kafka werd schrijver in de Duitse taal; alleen enkele liefdesbrieven schreef hij in het Tsjechisch. Hij is voornamelijk bekend van de romans *Het Proces* en *Het Slot* en de novelle *De Gedaanteverwisseling*. Dat hij enige tijd gewerkt heeft voor twee verzekeringsmaatschappijen en als bestuurder in de asbestfabriek van zijn zwager, heeft misschien wel zijn letterkundig werk in ‘bureaucratische’ zin beïnvloed. Schadegevallen beoordelen kruipt niet in de koude kleren en het beperken van veiligheidsrisico’s voor arbeiders in de asbest die met onveilige machines werkten – over de dodelijke effecten van asbest was nog niets geweten – dreef Kafka in de herfst van 1912 bijna tot zelfmoord. Collega schrijver Max Brod verwittigde Kafka’s moeder zodat zij die dreiging uit de wereld kon helpen.

Voor zijn dood droeg Kafka zijn vriend, bewonderaar en executeur-testamentair Max Brod op om zijn manuscripten te vernietigen, middels een kort schriftelijk kattebelletje waaraan, gezien de reactie van Max Brod, meer dan genoeg literaire inkt pro en contra gebezigd is. Max zag in het kattebelletje juist een verzoek dit niet te doen en reeds in de jaren twintig publiceerde hij Kafka’s grote romans. De uitgave van het overige werk, vooral de dagboeken en brieven, lukte niet meer vóór de Tweede Wereldoorlog. Gelukkig wist Brod in maart 1939 in de nacht voor de bezetting van Praag door het Duitse leger met medeneming van het merendeel van Kafka’s manuscripten naar Palestina te vluchten.

Intussen had Kafka zelf verschillende van zijn geschriften, waaronder tal van verhalen en minstens één toneelstuk, in de fik gestoken of laten verbranden door zijn vriendin Dora. Toch nam de Gestapo in 1933 na de machtsovername door Adolf Hitler in de Berlijnse woning van Dora ongeveer 20 dagboeken en 35 brieven in beslag. De Tsjechische ambassade stelde alles in het werk om deze en andere geschriften in handen te krijgen doch tevergeefs. Ze werden zelfs nooit meer teruggevonden en gelden als verloren.

Proces zonder einde

Kafka gaf een van zijn beroemdste romans de titel *Der Process*. Toen Max Brod de roman postuum publiceerde, respecteerde hij de toenmalige Duitse spelling: *Der Prozeß*. De kritische uitgave van 1990 door Kritische Kafka-Ausgabe, Fischer Verlag kreeg de titel *Der Proceß*, een tweeslachtige spelling, noch het een noch het ander. De uitgave door Historisch-kritische Ausgabe Stroemfeld Verlag in 1995 draagt de originele titel *Der Process*. Volgens de huidige correcte Duitse spelling is het *Der Prozess*. Een beetje kafkaiaans?

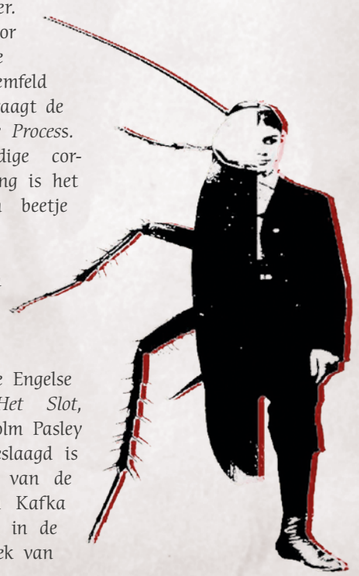

Een sprongetje in de tijd, naar 1998. Schocken Books, uitgever van *The Castle*, de Engelse vertaling van *Het Slot*, beweert dat Malcolm Pasley er in 1961 in geslaagd is het grootste deel van de manuscripten van Kafka samen te brengen in de Bodleian Bibliotheek van de Universiteit van Oxford. Ik citeer: “De originele tekst van *Het Proces* werd later geveild en bevindt zich in het Duitse Literatuurarchief te Marbach.” Nog een sprongetje in de tijd van 20 jaar en wederom een citaat: “Sinds 2008 worden de nagelaten papieren van Kafka betwist door de staat Israël en de zusters Eva en Hava Hoffe, dochters van de overleden secretaresse van Max Brod. Deze laatste willen het materiaal verkopen aan het Duitse Literatuurarchief in Marbach. Israël beschouwt de erfenis echter als cultureel erfgoed.” De papieren zouden zich bevinden in bankkluizen in Zürich en Tel Aviv. Op 14 oktober 2012 vonniste een Israëlische rechtbank dat alle resterende documenten moesten worden overgedragen aan het archief van de Nationale Bibliotheek. Rechter Talia Kopelman-Pardo besloot dat “de geschriften van Kafka, net als de verzameling van Brod, geen geschenk konden zijn aan de dochters van Hoffe.” Kafkaiaans genoeg, dit alles?

Welles nietes

Kwestie van het tempo op te drijven wordt nu Orson Welles ten tonele gevoerd. In 1962 bracht die de verfilming van *Het Proces* uit met Anthony Perkins in de rol van Josef K. – zi j’ mee in d’n draoi? Welles noemde het de beste film die hij ooit gemaakt heeft en voor mij was de film reden genoeg om uit het literatuurlijstje in de eerste Moderne (destijds geteld van 6 naar 1) het gelijknamige boek te kiezen.

‹Jemand mußte Josef K. verleumdet haben, denn ohne daß er etwas Böses getan hätte, wurde er eines Morgens verhaftet.› “Iemand moet Josef K. erbij gelapt hebben want zonder dat hij iets slechts gedaan had werd hij op een morgen aangehouden.” Zo begint de roman en meteen staat de wereld op zijn kop in de film die niet gelijklopend is met het boek. De rechercheurs maken niet kenbaar waarvan Josef K. beschuldigd wordt. Het rechtsstelsel is bureaucratisch en het omgekeerde van wat het hoort te zijn. Het vermoeden van onschuld is een lege doos. Daar komt nog bij dat alles wat hij inroept om zijn onschuld te bewijzen tegen hem gebruikt wordt. Hoewel hij is gearresteerd, mag hij zijn dagelijkse werkzaamheden als hoge bankemployé uitvoeren. ’s Avonds gaat hij naar huis. Verhoren door rechercheurs en het proces tegen Josef K. gebeuren noch in politiekantoren, noch in gerechtshoven maar op zolderkamertjes en adressen in achterafbuurten op zondagen. Deze absurde rechtsgang belazert zijn loopbaan met wantrouwige collega’s die hem mijden en bederft de relaties met de afwijzend geworden mensen uit de buurt waar hij woont. Ondanks al zijn pogingen komt hij niet te weten waarvan hij beschuldigd wordt. Hij verliest elk houvast en wordt door de rechter tot de dood veroordeeld. Eén dag voor zijn eenendertigste verjaardag laat de brave burger Josef K. zich als een mak schaap naar een steengroeve leiden. De doodstraf wordt voltrokken met een dolkstoot door het hart.

Tot slot

In 1936 bracht Welles samen met John Houseman *Macbeth* ten tonele in een regie van Welles. Alle acteurs waren negro’s! Toen kon dat nog. Vervolgens kwam een bewerking van Julius Caesar waarbij ene Benito Mussolini op de korrel genomen werd. Op 30 oktober 1938, Hallow’s Eve, bekend als Halloween, bracht het Mercury Theater de door Welles geregisseerde hoorspelversie van H.G. Well’s sciencefictionroman *War of the worlds*. Anthony Perkins werd uiteindelijk niet zozeer bekend voor zijn rol in *Het Proces* maar als Norman Bates uit Hitchcocks film *Psycho*. Anthony was gehuwd met fotografe en model Berry Berenson. Zij was passagier van American Airlines vlucht 11 die op 11 september 2001 in de noordelijke toren van het World Trade Center gevlogen werd. Alles kafkaiaans? Even over nadenken.

Johan Walgraeve

O’jet et !

Eigenbelang vervangende belangen behartigen
Smekend vergeten eten, wetende, vervreemdend genegeerd
Testend gepest verpest beste testen resten
Spelend voorspellende gezellen vergezellend vaststellen
Krachtig verkrachten achtig trachten ontkrachten
Liefdedief lief grievend, statief passief, lief?
Mensen wensen pensen kansen verkwanselen
Mooie hooien kooien gooien strooien fooien
Oude koude gouden bouten onthouden oud hout
Lege veger legers belegeren delegerend negeren
Zijn klein pijn venijn bij zijn zwijnenmijn
Verpleeg zweeg, kreeg veeg, strateeg beweeg
Daar waar haar bezwaar zowaar naar haar gaat
Tergend erg ver vergende bergen verbergen
Sissende quiz, missende pis vergissen
Morgen zorgen zorgen zorgen zonder morgen

Jérôme Duchateau

De eindeloze draad

Zij was een held, lang al, wellicht nog voor zij geboren werd. Eens op de aarde begreep niemand haar strijdlust, haar volharding en de manier waarop zij, al als een jong kind, dacht. Wat kon het hen, de machtigen van het land, schelen? Zij, die rossige vlegel van een lage afkomst, zou door haar nietige zijn toch nooit die ene gevaarlijke kans krijgen. Om mensen op sporen van volgzaamheid te zetten, had men macht nodig, een breed spreekveld én grondvesten. Zij miste de centen én de juiste entourage én de looks en op een dag, zo wisten ze, zou zij opgeven en op de spreekwoordelijke zwijgstoel plaatsnemen.

Langzaam liep zij de straat uit en waar de straat zich splitste, slaakte zij een zucht. Zij wist nauwelijks welke kant op. Liep zij rechts, dan belandde zij zonder twijfel daar waar men haar niet wilde. Links rook naar weemoed en wantrouwen. Waarom overkwam het haar weer?

Voor haar omgeving leefde zij een moeilijk leven, of in een waas. Het kon volgens velen anders. Ondanks de tegenslagen begaf net zij zich volhardend én nieuwsgierig op haar kronkelige levenspad. Voor de gevolgen van haar keuzes ging zij pertinent in aanvaarding. Spottende blikken ving zij neerbuigend op. Zij had respect voor de plaats van anderen en hun beslissingen. Door obstakels kon zij vallen, opstaan en evolutie bij zichzelf zien, waarmee zij niet wilde fnuiken dat zij niet leed. Zij leek best gek naar normale mensennormen. Macht zei haar inderdaad niks; niemand hoefde haar te volgen en zij beoogde niet dat brede spreekveld. Wat had zij aan kilometers verachtelijke grondvesten? Status smaakte voor haar wrang. Zij was er om voor zichzelf het verschil te maken en wilde slechts een klein beetje voor de realisatie van haar doel worden gezien.

Die dag ging zij op zoek naar zij die hetzelfde dachten en voelden en die voor schurend leed door regelgeving de ogen sloten, en naar een plaats waar zij als mens centraal kon staan, los van status en bezit, macht en verplichtingen. Zij werd meermaals schaamteloos door hen die het voor het zeggen hadden, afgewezen. Haar vermoeden vertelde haar dat een alleenstaande minder kansen kreeg. Het fenomeen beperkte zich niet tot de arbeidsmarkt. Zij zag argwanende blikken en zelfs een beetje jaloezie bij buren en voorbijgangers als zij gezwind over straat liep of ergens kwam. Gezichten draaiden zich meermaals van haar weg.

Daar waar zij eerst kwam, ondervond zij meteen sociale uitsluiting. Mensen zijn in hun stilte wreed. Voor een kop koffie alleen aan een tafel gaan zitten, deed oogluikend toekijken. De vraag tot welke maatschappelijke regel haar toeschouwers zich richtten, kwam ongewild bij haar op. De eenvoud die zij daar en dan zocht, werd weer herkenbaar complex. Zij ving hun dreun en bedankte. In het rijk der machtigen miste zij volgzaamheid en de looks. Haar koffietas zei zij sneller dan gepland en integer gedag en haar plaats liet zij vriendelijk aan meelopers.

Zij leefde in een tijd zonder bezield verband. Het straatbeeld weerspiegelde de prijs die mensen voor vooruitgang betaalden. Die verloren zichzelf in deze verandering. Er was geen plaats meer voor uniciteit. De mens was immers innerlijk en uiterlijk maakbaar en veranderbaar. Het persoonlijke brein werd ernaast door regels en normen gemanipuleerd. Reflectie kon bijdragen tot besef en concentratie op het humanistische beeld van de mens als zijnde een uniek en onvervangbaar individu. Men had echter lef nodig om die kant uit te stappen en het was weinigen gegund. Zij zag met lede ogen dat de huidige kudde won.

De idee dat velen geen oog voor haar en haar persoonlijkheid hadden, versterkte in wezen haar zelfbeeld. Doordat zij zichzelf trouw bleef, ambitie voelde en voor discipline stond, kon zij als zijnde consciëntieus gezien worden. Naar een artikel in de krant dat zij doornam, zorgden deze kwaliteiten mee voor een salarisstijging en promotie bij een partner. Onrechtstreeks kon zij toch tot het succes van een bedrijf of organisatie bijdragen. De auteur vermeldde geen leeftijdsgrens. Wat een verademing! Mogelijks bracht zijn visie een kentering in mensenhoofden teweeg en werd zij binnenkort als rolmodel binnen een partnerschap gegeerd. Terwijl zij het dacht, vreesde zij voor een afhankelijkheid waarvoor velen, waaronder ondernemingen én ook zijzelf, liever bedankten. Haar levensvisie schreeuwde voor naturel. Zij kon nauwelijks een lach onderdrukken. Werd controle een illusie?

Iets later nam zij aan een andere koffietafel deel. Vanuit eenvoud verwelkomde men er haar vriendelijk. Aan een van de tafels schoof een onbekende uitnodigend een plaatsje door en aan een andere tafel wees iemand een lege stoel aan. Zij werd er hartelijk op een kop thee en koekjes getrakteerd. Dat zij er niemand iets verschuldigd was, was opmerkelijk voelbaar en het deed haar goed. Gewoon was er bijzonder. Zij, de rossige vlegel van een lage afkomst, mocht daar en dan zijn, en ging voor het verloop van haar kronkelige levenspad vrijuit. Geen machtige blikken, wegdraaiende gezichten of gapende pokerfaces. Het voelde als: alleen en toch met velen. Zij was waar de mens centraal staat: bij de Unie!

Linde Moreel

"Uw partner bepaalt mee uw jobtevredenheid, uw salarisstijging en de kans op promotie"

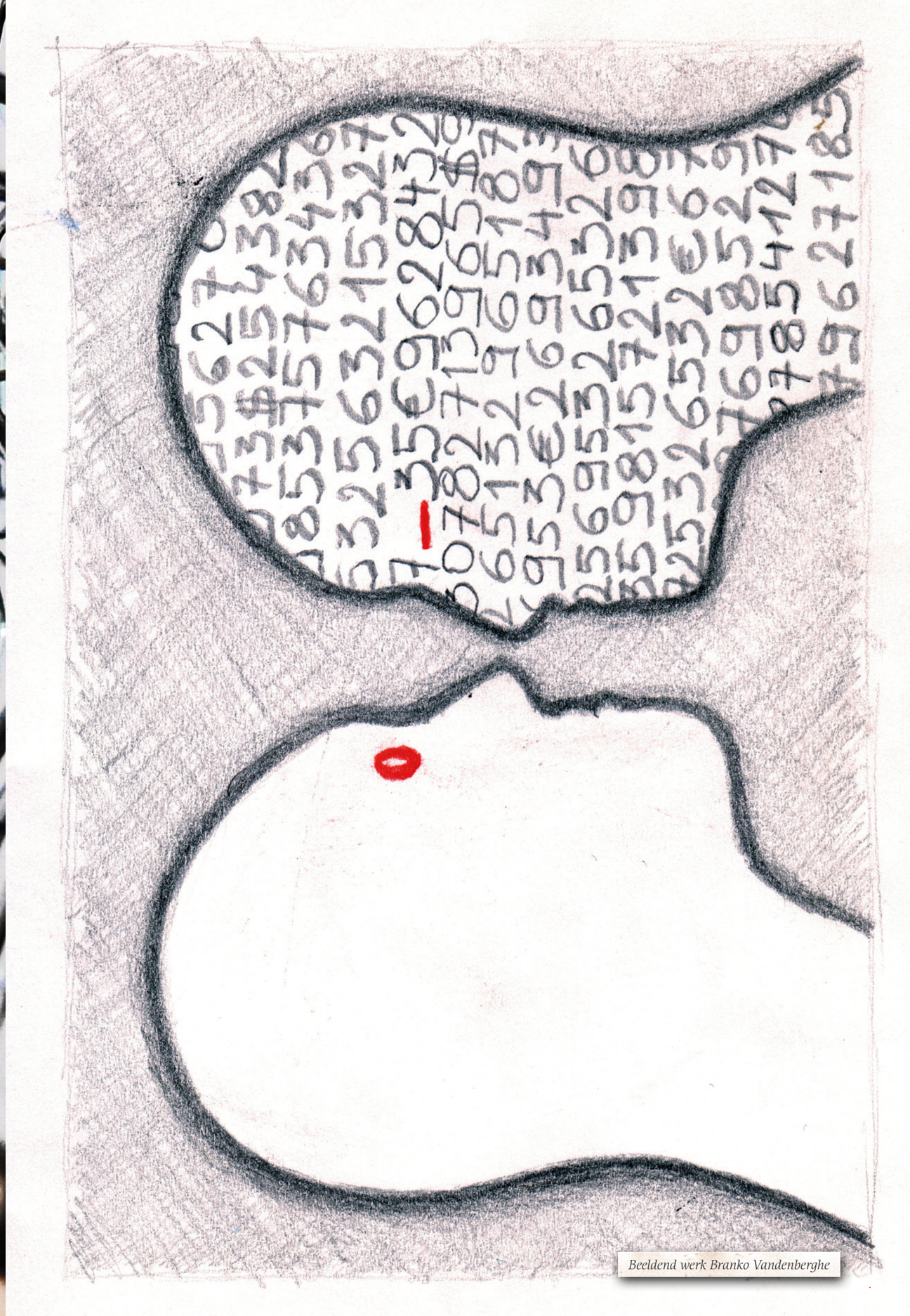

Beeldend werk Branko Vandenberghe

Uit de film van de wereld

Mensen met te veel papieren, mensen zonder papieren. De nukken van de bureaucratie voeden menig artistiek werk. Het thema van onze *Ne Woyzeck* bracht Triene Nottebaere bij de film *I, Daniel Blake*. Na het bekijken ervan moest ze concluderen dat de realiteit de fictie nog steeds overtreft.

I, Daniel Blake is een een film van Ken Loach uit 2016. Het is een pakkend verhaal over gewone mensen die om één of andere reden de dupe worden van het kille mechanisme van een materialistisch ingestelde maatschappij. Een verhaal over verdwalen. Een verhaal uit de filmwereld, maar eigenlijk en beter gezegd is het er vooral een uit 'de film van de wereld'.

Droomjob

Daniel Blake, een zestigjarige timmerman, raakt arbeidsongeschikt na een hartaandoening. Wegens bezuinigingsmaatregelen wordt hij door de sociale inspectie toch verplicht om te gaan werken, tegen het advies van de dokters in. Als hij dat niet doet, verliest hij zijn uitkering. Hij wil een beroepsprocedure starten maar wordt daarbij in zijn menszijn vernederd en raakt helemaal ontmoedigd door de confrontatie met kafkaiaanse regelgevingen en procedures. In het arbeidsbureau waar hij in de eerste plaats gewezen wordt op zijn plichten, ontmoet hij echter ook Kathy. Zij is een alleenstaande moeder met twee kinderen die gedwongen werd haar huis te verlaten en het nu met de weinige middelen die ze heeft moet zien te beredderen. Net als hij is ook zij het slachtoffer van een bureaucratische rompslomp die mensen buitenspel zet en in de armoede doet belanden. Maar ondanks alles zijn beide personages strijdlustig. Ze ondersteunen elkaar in deze maatschappij waar wegens gebrek aan solidariteit blijkbaar het recht van de sterkste geldt.

Reeds vanaf de beginscène grijpt de film me naar de keel. Je ziet geen beeld, je hoort enkel een absurd telefonisch vraaggesprek van een anonieme ambtenaar met Daniel Blake, waarbij zonder scrupules de intimiteit en de waardigheid van de ondervraagde geschonden wordt. Dit zet de toon voor de rest van de film.

Dat mensen soms onwaardig, als een 'nummer', een 'geval' behandeld worden is maar al te waar. Het is een realiteit, en niet alleen in films. Toen mijn schoonbroer, die gestorven is aan kanker, terminaal ziek was, moest hij nog naar de controlearts in Brugge. Uitgeput van het ongemakkelijke zitten in de auto kwam hij met mijn zus aan in het bureau waar een nors persoon achter glas drukdoende was met een collega. Van een vriendelijk of menselijk onthaal was hier geen sprake. Ze moesten zich zo goed als bijna 'opdringen' om te woord gestaan te worden, kregen een stempel en werden naar een gang verwezen waar ze enkel konden plaatsnemen op een harde houten stoel. Na een wachttijd die eeuwig leek te duren, deed een slordig ogende dokter de deur open en riep met heel luide stem de naam, terwijl er eigenlijk niemand anders in het kantoor aanwezig was… Hij stak zijn hand uit, waarop mijn schoonbroer dacht dat hij een handdruk wou geven en daarom ook zijn hand uitstak. Daarop trok de dokter zijn hand snel weg, alsof het een leprapatiënt betrof die voor hem stond. Hij zei kribbig: "Neen, dit is het niet, ik wil enkel jouw dossier." Na een tijdje kregen ze uiteindelijk een stoel aangewezen om te gaan zitten. De oudere dokter van dienst zei *boe noch ba*, keek op noch om, bladerde doorheen de papieren, mompelde dat mijn broer dan zeker best op vervoegd pensioen zou gaan, gaf het dossier door aan een collega die het verdict bevestigde met "Ewel ja, zeker" en stuurde hen de deur uit. Zelfs dan kon een handdruk er niet van af. Met een verdwaasd gevoel reden ze huiswaarts. Ze hadden 35 kilometer ver gereden, waren een parkeerticket armer en al bij al drie minuten binnen geweest. Een woord noch een blik werd hen gegund. Op die manier eindigde de droomjob van een doodzieke man die een bezielde leerkracht was…

Ook het probleem van de gedigitaliseerde wereld komt in de film aan bod. Daniel moet een workshop volgen waarin hij zijn CV – curriculum vitae - leert opstellen zoals het hoort, en waarin hij leert om alles op de computer in te vullen, bij te houden, aan te vullen, te bewijzen, … Maar voor heel wat mensen van een ietwat oudere generatie is een computer een moeilijk te hanteren medium. En ook de wachtmuziekjes en de doorschakelingen bij telefonische gesprekken in de film zijn wellicht voor iedereen zeer herkenbaar.

Waarvoor sorry

Op een medische test scoorde Daniel 'maar' 12 punten, terwijl hij er eigenlijk 15 moest halen om in aanmerking te komen voor een ziekte-uitkering. Alleen dan zou hij gevrijwaard zijn van de verdere verplichte zoektocht naar werk, een zoektocht waarbij hij de hele film lang van het kastje naar de muur zou worden gestuurd. Weinig rekening houden met de mens achter de cijfers… het is helaas een realiteit voor veel mensen en het is niet verwonderlijk dat veel mensen die de weg zelf niet kunnen vinden, verdwalen in een doolhof van instanties, papieren, formulieren, attesten, bewijzen, regels en dossiers.

Het doet me nog aan iemand anders denken, ook uit mijn naaste omgeving. Door een arbeidsongeval meer dan twee jaar geleden werd mijn broer motorisch heel beperkt. Hij verbleef lange tijd in het ziekenhuis en had een revalidatieperiode van twaalf maanden. De nodige aanpassingen in zijn woning waren een hoge kost. Hij wou dus graag terug aan de slag maar de adviserende geneesheren verklaarden hem arbeidsongeschikt, aangezien hij na het voorval onder de noemer 'invaliditeit' viel. Zijn professionele rijbewijzen werden ingetrokken en daardoor werd zijn vast arbeidscontract nietig verklaard wegens 'medische overmacht'. Ze konden hem geen ander, geschikt werk aanbieden. Doordat de verzekering het arbeidsongeval niet aanvaardt is hij momenteel aan de ziekenkas en moet hij met slechts een deel van zijn normale wedde zijn gezin onderhouden. Hij heeft op eigen houtje een procedure opgestart bij de rechtbank tegen de uitspraak met een pro-Deoadvocaat; nadien sloot hij zich aan bij een syndicaat zodat de zaak via hun advocaat kan verdergezet worden. Onlangs zou de zaak voorkomen, maar ze werd voor onbepaald aantal maanden uitgesteld omdat men "de betrokken partijen niet heeft kunnen samen krijgen, waarvoor sorry." Intussen is hij zelf via alle mogelijke kanalen alle info gaan opzoeken over alles waar hij eigenlijk recht zou kunnen op hebben in zijn situatie, maar waar niemand zomaar iets over zegt. Melodietjes en melige stemmen via de telefoon zijn hem dus totaal niet vreemd en de bladzijden formulieren in zijn dossier stapelen zich op.

Na anderhalf jaar diende hij de vraag in bij de arbeidsgeneesheer om weer op de arbeidsmarkt te geraken in om het even welke aangepaste job. Het antwoord was negatief, waarop hij zich informeerde of hij in aanmerking kwam voor professionele revalidatie. Deze beslissing ligt blijkbaar bij de VDAB. Nu, zeven maanden later, heeft hij nog steeds geen antwoord.

Hij kwam ook te weten dat hij eigenlijk recht had op een premie wegens verlies van zijn rijbewijzen. Na ruim een half jaar opzoekingswerk, correspondentie en doktersbezoeken bij verschillende instanties heeft hij dat tenslotte bekomen. Hij startte een snelprocedure op om rijbewijs B terug te krijgen en kreeg na veel geloop een positief antwoord, mits de aankoop van een aangepast voertuig. Via een website heeft hij formulieren ingevuld voor een verminderde taks op dat voertuig. Het antwoord laat op zich wachten, alvast tot september.

Ook het bekomen van een parkeerkaart voor invaliden was geen sinecure. Bij de eerste aanvraag kreeg hij een negatief antwoord doordat hij één punt te weinig had voor mobiliteit. Hij ging hiervoor in beroep en een andere dokter keurde dit maanden later toch goed na een consultatie van amper drie minuten waarbij hij gewoonweg eens op de ene voet en daarna op de andere voet moest staan.

Hij deed eveneens een aanvraag om sociaal tarief te verkrijgen voor onder andere energiekosten, water en telefoon. Omdat hij 1,56 euro meer verdient dan het minimum inkomen komt hij niet in aanmerking. Als het ongeval de dag ervoor was gebeurd, was dit wel nog het geval, want de wetgeving daaromtrent was net veranderd. Doordat hij in een huurhuis woont, zijn er nog bepaalde zaken waar hij recht zou op hebben, dat is hij nog allemaal – zelf – aan het bekijken. Wat wel moet gezegd worden is dat de kinderbijslag automatisch werd verhoogd en dat bij de ziekenkas rekening wordt gehouden met de maximumfactuur. Ondanks alles houdt broer het hoofd koel. Hij wacht op goedkeuring om een cursus voor heroriëntatie te volgen en wil zich vervolmaken als vertaler-tolk.

Van wanhoop naar hoop

Een heel aangrijpende scène uit de film waar ik met een machteloos gevoel hoofdschuddend naar kijk, is het fragment over de voedselbank en de nasleep daarvan. Hier stort de dappere Kathy in van pure honger, en om iets te eten te hebben pleegt ze uit pure wanhoop een kleine diefstal in een winkel. Ze schaamt zich vreselijk. Tot 'iemand' voorstelt om haar te 'helpen'… De oplossing laat zich raden: om haar gezinnetje te kunnen onderhouden komt ze in de wereld van de prostitutie terecht. Haar intussen trouwe vriend Daniel helpt haar uiteindelijk uit deze helse toestand. Zij op haar beurt sterkt hem om zijn gevecht tegen de uitspraak van het arbeidsbureau verder aan te gaan, nadat hij niet meer kon voldoen aan de opgelegde eisen om een uitkering te krijgen en daardoor zijn huisraad moest verkopen. Daniel revolteert en besluit om elke dag een stukje straattheater te gaan opvoeren tot men naar hem wil luisteren. Hij zet zich voor het gerechtsgebouw neer nadat hij met graffiti op de muur 'Ik Daniel Blake… eis een datum voor mijn verzoek voor ik crepeer' spoot.

De solidariteit van mensen onderling is een mooi gegeven in de film. Waar de overheid tekort in schiet wordt gelukkig, en hopelijk voor velen, gecompenseerd door mensen uit de omgeving of die in dezelfde situatie zitten. Zelfs al verliest Daniel uiteindelijk het leven door een hartaanval, de film is niet zwartgallig. De boodschap is er een van hoop door de warmte en de liefde voor de medemens, voor elkaar.

Triene Nottebaere

De film I, Daniel Blake kan je ontlenen in de Kortrijkse stadsbibliotheek

Duizend gorilla's

Regels zijn nodig om ons samenleven gesmeerd te laten verlopen. Maar zoals verschillende bijdrages in deze Gazet duidelijk maken, komen mensen vaak in situaties terecht waar ze door allerlei procedures en regels geen touw meer aan vast kunnen knopen. Zeker voor kwetsbare mensen is dit vaak het begin van een administratieve lijdensweg. Het loont dus de moeite om de zin en onzin van sommige regels in vraag te stellen. Stichting Kafkabrigade maakt er haar missie van.

Arjan Widlak

De Kafkabrigade is een onafhankelijke non profit onderzoeksinstelling. Arjan Widlak is één van de drijvende krachten achter deze 'onderzoeksclub', zoals hij de Kafkabrigade zelf noemt. "We zijn geen ombudsman of nieuws- of consumentenrubriek op tv. We proberen te begrijpen waar onnodige bureaucratie vandaan komt, en hoe het werkt. En vervolgens gaan we met die inzichten aan de slag."

Hoe is de Kafkabrigade ontstaan?

Arjan: "Begin jaren 2000 had ik een ICT-bedrijf dat ik met vrienden had opgericht. We bivakkeerden de hele dag bij mekaar, overdag om te werken, 's avonds om over van alles en nog wat te praten. We werkten vaak voor de overheid, en in de marge van ons werk zagen we dingen gebeuren waarvan we ons afvroegen: is dit nou de manier om mensen vooruit te helpen? Zo is het begonnen, met onze verbazing over zaken die absurd of slecht geregeld zijn."

Wanneer zijn zaken absurd geregeld?

"Ik geef een voorbeeld. Als je op een bepaald moment in Friesland een evenement wou organiseren, moest je alle namen en adressen doorgeven van de mensen die dat in goede banen zouden leiden. Ik vroeg waar dat voor nodig was. Dat bleek op vraag van brandweer en politie te zijn. Dus zijn we naar hen toe gegaan, en stelden er vast dat zij die documenten nog nooit hadden gezien. Die stonden dus gewoon stof te vergaren in een kast in het gemeentehuis. Dit is een mooi voorbeeld van onnodige bureaucratie: als van burgers zaken worden gevraagd die niet noodzakelijk zijn, en ook niet handig. Er is ooit aangetoond dat bij de zeventig diensten waar in Nederlandse gemeentes het meest gebruik wordt van gemaakt, de meerderheid van de vragen noch een grondslag heeft in de wet, noch van enig concreet nut is."

Waarom zijn die regels er dan?

"Vaak ligt de verklaring in het verleden. Bijvoorbeeld, een ambtenaar die bouwtekeningen voor een dakkapel ooit inlas op een schaal 1/25, waarna de programma's gingen werken met een schaal 1/37, waardoor je op een bepaald moment het vooraanzicht op schaal 1/25 moest tekenen en het achteraanzicht op schaal 1/37."

Voor mensen die dit soort onnodige bureaucratie in hun organisatie opmerken, staat de Kafkabrigade paraat?

"Dat kan, maar het hoeft niet meteen. Je kan eerst zelf aan de slag met 'de Kafkaknop', die je vindt op onze website. Dat is niet letterlijk een knop, maar een actieplan waarmee je kan opsporen waar burgers mee in de knoei geraken, hoe je dat soort meldingen kan kanaliseren, hoe je de expertise in je organisatie kan mobiliseren om de aard van het probleem te kennen en mogelijke oplossingen te formuleren... Maar vaak is er dus een durfambtenaar die ons contacteert omdat hij of zij in het contact met een burger op absurde regels blijft botsen die binnen de organisatie of dienst niet opgelost raken. Wat we dan doen is ter plaatse de zaak gaan onderzoeken."

Hoe gaat dat concreet in zijn werk?

"Eerst verzamelen we iedereen rond één duidelijk voorbeeld waarin zoveel mogelijk problemen zichtbaar worden. Meestal gaat het dus over mensen met heel ernstige problemen. Hun verhaal schrijven we op, als een narratief, zoals jullie doen in jullie boek *Ik Caroline*. Een subjectieve weergave dus, inclusief alle mogelijke feitelijke onjuistheden, want die zijn deel van het probleem, van hoe de burger het heeft beleefd. We maken ook een visualisering van zijn reis door de bureaucratie. Een tijdslijn waarop je stap voor stap ziet naar welke instanties die persoon ging, hoe daar op zijn vragen is gereageerd, of hij ergens werd geholpen of doorgestuurd. Want iemand die aan een loket zit heeft, net als zijn diensthoofd een verdieping hoger, enkel weet van de vraag die hém gesteld wordt. Die ziet niet wat voorafging, en wat volgde. In ons verhaal laten we, net als in de film *I, Daniel Blake* de hele ketting van ellende zien. Vervolgens voeren we een gesprek met de 'contra expertise', dat zijn alle andere mensen die in dat verhaal een rol spelen. We gaan ervan uit dat dat geen vervelende mensen zijn, dat ze allemaal hun werk zo goed mogelijk proberen te doen. Maar we willen wel weten waarom ze doen wat ze doen, wat hun motief is."

"Meestal krijg je dan een handvol antwoorden: 'Het hoort zo volgens de regels', 'Het moet van de baas', 'Ik zag geen andere mogelijkheid'... Stel dat de loketbeambte zegt: 'Het moet zo van mijn baas.' Dan vragen wij: 'Weet je waarom de baas dat zo wil?' We gaan ook naar de baas en vragen waarom hij zegt dat dat zo moet. Die baas, die heeft ook weer een motief. Hij kreeg bijvoorbeeld van zijn wethouder (vergelijkbaar met een schepen bij ons) de opdracht om te besparen. Zo gaan we de hele keten af, tot boven in de boom. Vaak is de conclusie daar: zoals het gelopen is, dat was nooit de bedoeling."

"Vervolgens brengen we iedereen samen. Dan zegt de wethouder bijvoorbeeld, 'Het was niet de bedoeling dat de besparing deze situatie als gevolg had.' Dus de baas hoefde in dat geval aan de loketbeambte niet te zeggen dat het zo moest. Zo gaan we de hele keten terug af, tot we terug bij de loketbeambte zijn die nu weet dat hij of zij aan het loket gerust op een andere manier kon hebben gehandeld, zonder daarbij de regels met voeten te treden."

Slagen jullie met deze methode in jullie opzet?

"We hebben dit proces al honderden keren doorlopen. Het aantal keren waarop het niet is gelukt om mensen in beweging te krijgen is heel klein. En de grote gemene deler was dan telkens dat de regels in beton gegoten zijn in informaticasystemen."

"Het netwerk aan onderling verbonden databanken waarin onze gegevens circuleren is hallucinant. Een wijziging in één systeem heeft gevolgen voor alle andere. Als een student bijvoorbeeld alleen gaat wonen, wordt zijn adres aangepast in de databank van de gemeente, waardoor in een andere databank zijn studiebeurs omhoog gaat. In Nederland wordt meer dan 50 procent van de besluiten volautomatisch genomen door computers; zo wordt 153 miljard euro volautomatisch herverdeeld, zonder dat daar één mens aan te pas komt."

"Vroeger was het gewoon onmogelijk om iemand zijn gegevens in 2000 databases tegelijk te veranderen, dat kon gewoon niet. Het was niet nodig om mensen te beschermen tegen fouten en misbruik. Nu verspreidt een fout zich over al die databases. We zouden dus in de wet moeten opnemen dat je alle rechten die je kan verliezen door een fout, ook weer moet kunnen terugkrijgen door een volledige rechtzetting in alle databanken. Als dat in rechten afdwingbaar is, zullen diensten sneller geneigd zijn toch hun datasystemen aan te passen, in plaats van het te laten voor wat het is wegens de hoge kost. Want vaak kunnen de regels nu dus niet veranderd worden omdat het te veel tijd, geld of mankracht kost om zo'n hele datasystemen aan te passen. Over deze problematiek schreef ik het boekje *De digitale kooi*."

Pleiten jullie bij deze terug voor meer mensen in het systeem?

"Intuïtief zou je denken dat de ruimte voor beoordeling kleiner is geworden door ICT. Dat alle systemen werken als een flitspaal: 50 kilometer per uur is ok, bij 51 heb je een boete. Maar ik denk dat het antwoord genuanceerder is. Neem een bewijs van goed gedrag en zeden. Vroeger was het een heel gedoe om dit aan te vragen, tegenwoordig kan dat online. Gevolg is dat je er nu bij wijze van spreken voor elke functie één moet aanvragen. Het aantal aanvragen is dan ook geëxplodeerd. Maar de toekenning gebeurt niet automatisch. Een taxichauffeur mag geen zware verkeersovertreding hebben begaan, voor een belastinginspecteur ligt dat anders. Dit beoordelen, vraagt reflectie, inschatting. Dat kunnen alleen mensen. Daar neemt dus juist de oordeelsvorming toe door het toepassen van ICT."

Worden regels ook niet meer en meer ingezet om mensen te controleren?

"Er is de laatste tijd de neiging om veel de nadruk te leggen op controle, op het opsporen van fraude. Dat had zowel te maken met media-incidenten als met het fenomeen dat zo een projecten gezien worden als projecten die zichzelf financieren. Maar het niet toepassen van regels gaat natuurlijk niet alleen om fraude. Er worden ook simpelweg fouten gemaakt. En niet alleen door burgers, ook door de overheid zelf. Door de betaling van dergelijke projecten te financieren met de opbrengst uit fraude-reductie, wordt maar de helft van het probleem aangepakt. Wel het probleem waar de overheid last van heeft, niet het probleem waar de burger last van heeft. Wel is het zo dat waar het daar gaat om controle en fraude men de neiging heeft om regels 'binair' of zwart-wit te formuleren – en vaker, te interpreteren: als een checkbox in plaats van gericht op oordeelsvorming. Bijvoorbeeld, om na te gaan of iemand niet onterecht een uitkering geniet, lijkt men baat te hebben bij afvinklijstjes; zo zijn de betrokken ambtenaren op hun gemak, hoeven ze geen rechte rug te houden of zelf een oordeel te vormen. En bovendien: het is te automatiseren."

Maar voor jullie zijn er hoe dan ook te veel regels?

"Neen. Iedereen denkt dat we voorstander zijn van minder regels. Dat is niet waar. Het probleem is soms te veel regels, maar meestal slechte regels. *Goede* regels zijn infrastructuur, ze zorgen ervoor dat mensen kunnen samenwerken zonder dat ze moeten communiceren. We rijden op een weg aan 90 kilometer per uur rakelings langs iemand die ook aan 90 kilometer per uur uit de tegengestelde richting komt aangereden. We kennen die tegenligger niet, we hebben die nooit gezien, maar we kunnen perfect samen zonder communiceren functioneren bij gratie van de heel eenvoudige, universeel gekende regel dat we rechts rijden. Als regels zo werken, zijn ze fantastisch voor de goede organisatie van een samenleving. We moeten ons realiseren hoe uniek regels zijn. Zet tien gorilla's en tien mensen op een eiland, de gorilla's winnen. Zet honderd gorilla's en honderd mensen op een eiland, de gorilla's winnen. Maar zet duizend gorilla's en duizend mensen op een eiland, en dan winnen de mensen. Dieren kunnen niet samenwerken over de grenzen van de groep. Mensen kunnen over culturen, grenzen, organisaties heen samenwerken in een volstrekt vertrouwen in regels. Dat maakt ons uniek."

interview Joon Bilcke

kafkabrigade.nl
digitalekooi.kafkabrigade.nl

Op donderdag 17 oktober is Arjan Widlak, onder anderen, onze gast op de boekvoorstelling van Ik Caroline (zie p. 27).

From war to sore
some died, some cried
And we left the rest, some call us guest
some others, are racist...

No I am not here to enjoy,
the sun or the money,
it is not, economy

It is not my honey moon
I am here because I was grown
to stand up for my right, it is a fight
Government killed us under the sun light
The world watched, and talked about a red line

Fine, here is my story

I left from my city, it was pretty
but it was destroyed
My games, my room and my friends
It ends

I remembered it all on the boat,
I remembered the way to school, their rule

It is all done, I am gone

I lived in tents, I made friends,
after friends after friends,
and then I left,
to here, I am here
in front of you, alive
High five... no
In time I am here, there are many there
looking for the light of life
Their voices are in my head

It is all me,
the voice of orphan children, the mother who lost her son,
the families who (have to) run
It is all me,
the sound of waves, the boat I took,
the tent I have lived in for months...

It is all me, it is me

Woord en beeld Abdulazez Dukhan voor DiVerzen
azyeux.com

De schone contrariteit

Door zijn humane benadering van mensen 'zonder papieren', werd de Zeebrugse pastoor Fernand Maréchal een van de gezichten van menselijk Vlaanderen voor de enen en van onverantwoordelijk Vlaanderen voor de anderen. Maar omdat perceptie en realiteit nooit verder van elkaar af stonden dan heden ten dage, gingen we poolshoogte nemen aan 't zeetje.

Fernand Maréchal

"Ge ziet. Veel bijzonders gebeurt er hier niet hé", zegt Fernand Maréchal, aalmoezenier op rust en sinds zeven jaar pastoor in Zeebrugge, op het einde van het gesprek. Ik denk dat hij gelijk heeft. Op stap door Zeebrugge, van het station tot aan de Sint-Donaaskerk, langs de haven en door de wijken, niets bijzonders. Een paar drukke meervaksbanen, havengeulen en dito dokken die het dorp in stukken rijten, veel maritieme bedrijvigheid, wat honden op wandel met hun baas, een klasuitstap naar een verroeste onderzeeboot en een handvol toeristen die werden gelost uit een zopas aangemeerd cruiseschip. Als Zeebrugge al wordt overspoeld, is het niet door zogenoemde 'transmigranten'.

Eigenlijk bent u ook een nieuwkomer?

Fernand: "Ik ken Zeebrugge uit mijn kindertijd. We woonden in Brugge, en in die tijd kwamen Brugse gezinnen in de zomer naar hier. Vele hadden een cabine op het strand, nu nog steeds trouwens. Nadat de pastoor hier eind 2011 onverwacht was gestorven, vroeg de bisschop of ik Zeebrugge onder mijn hoede wou nemen. Ik heb dat een tijd gecombineerd met mijn aalmoezenierschap in AZ Sint-Jan in Brugge, en in 2013 ben ik hier komen wonen om me voltijds aan de parochie te wijden. Ik mag zeggen dat ik me intussen goed heb weten te integreren."

Waren de vluchtelingen al een thema toen je hier aankwam?

"Die mensen zijn hier al meer dan dertig jaar. Dat is geen nieuw gegeven. In november 2015 doolde een groepje van een vijftiental voornamelijk Iraniërs rond de Stella Maris kapel, hier een eind verderop, in de strandwijk. Enkele buurtbewoners wilden die mensen helpen met wat eten en kledij. Ze vroegen mijn hulp daarbij. Zo is dat daar klein begonnen. De fameuze uitspraak van gouverneur Carl Decaluwé dat mensen geen voedsel mochten uitdelen aan illegale vluchtelingen, heeft veel veranderd. Plots stonden alle mogelijke radio en tv-stations van over heel Europa aan de deur. Ik herinner me dat ze hier met drie ploegen uit Italië stonden, waar in die periode duizenden mensen per dag toekwamen, en hier twintig of dertig. Maar door Decaluwé zijn uitspraak dat dat hier geen tweede Calais mocht worden, zagen ze al een nieuw Calais voor zich."

Met alle heisa kwamen ook de steunbetuigingen. Er kwamen nieuwe vrijwilligers, Dokters van de Wereld en Caritas International boden hun medewerking aan. Zo raakte de hulp beetje bij beetje georganiseerd, en weken Maréchal en zijn vrijwilligers uit naar de Sint-Donaaskerk en de pastorie. Daar is meer plaats om kleding en voedsel te stockeren, en er is ook een ruimte voor consultaties van de dokters en voor juridisch advies van Caritas International.

"We bieden 's morgens een ontbijt en 's avonds een warme maaltijd. In noodgevallen kunnen mensen ook overnachten. In mijn tuin staat er een container met een toilet en twee douches, die heb ik gekregen van het bisdom. Alles draait op een grote groep vrijwilligers. Het zijn mensen van alle leeftijden, uit Zeebrugge, Brugge, Lissewege, Zwankendamme, Bredene, de ruime regio, tot het Kortrijkse zelfs. De meesten lopen niet te koop met hun werk. Ze vertellen dat niet iedereen in hun familie en vriendenkring aanvaardt wat ze doen. Er zijn nu eenmaal voor- en tegenstanders. Ik krijg veel negatieve smsen, mensen gooien met eieren en stenen naar de pastorie en naar de kerk. Ik probeer vriendelijk te blijven. Onlangs was er hier weer een betoging van een klein groepje mensen van N-VA, Vlaams Belang, Voorpost – bijna allemaal van buiten Zeebrugge. Ze stonden te roepen en te tieren. Ik ben naar buiten gegaan om te proberen te praten, maar dat heeft geen zin. Ik ben de oorzaak van alle ellende in Zeebrugge, punt uit. Ze willen geen oplossing. Al wat ze willen is conflict."

Begrijp je de Zeebruggeling die de vluchtelingen angst inboezemt?

"Natuurlijk. Met hen probeer ik wel eens in gesprek te gaan. Ik vraag of ze al met die mensen hebben gepraat, ernaar geluisterd? Neen. 'Stel je in de plaats van iemand die alles achterlaat en naar hier komt', zeg ik, 'zou jij dat niet doen als je geen uitweg meer vindt?' 'Met mij gaat dat niet gebeuren', antwoorden ze dan. Ik zeg, 'je weet dat niet, we hebben hier ook twee oorlogen gehad.'"

"Als je de mensen verzorgt, neem je de overlast weg. Als je zorgt voor een toilet, dan doen ze hun behoefte niet elders. Als je ze eten geeft, moeten ze geen eten gaan bedelen of stelen. Maar als je ze voortdurend opjaagt, dan ga je veel meer overlast hebben natuurlijk."

Wie zijn de vluchtelingen die jullie helpen?

"Het zijn vooral mensen uit Syrië, Irak, veel Iranezen ook, Somaliërs, mensen uit Mali, Soedan, Ethiopië enz. Er zijn er ook uit Noord-Afrika, maar dat is een totaal andere populatie met een heel andere mentaliteit. Ik durf ze niet meer samen te leggen zonder erbij te blijven. Er is snel conflict. Gelukkig komt Hamid, een Koerdische Syriër, elke maandag helpen met het uitdelen van kleren en het beheren van de douches. Hij werkt voor Caritas International en spreekt hun talen, dat is wel handig. Want de meesten spreken geen Engels, dat is moeilijk praten. Arabisch en Fârsi zijn nu niet meteen de talen die ik ken."

"De meesten hebben geen idee van de situatie hier. Ze hebben duizenden kilometers afgelegd, zien op de kaart dat kleine stukje tussen Zeebrugge en Engeland, ze denken, 'we zijn er'. Van alles wordt geprobeerd, in camions, vanuit Frankrijk met kleine bootjes – wat levensgevaarlijk is, het Kanaal is een autostrade van boten. Vorige zomer had iemand een roeiboot gekocht! Als het lukt over de Middellandse Zee, waarom hier dan niet, is de redenering."

Proberen jullie hen op andere gedachten te brengen?

"We proberen hen elke week te overtuigen om hier asiel aan te vragen. Hamid zegt hen 'ik heb papieren, ik heb asiel aangevraagd, ik heb een nieuw leven, jullie kunnen dat ook.' Maar het is ontzettend moeilijk. Want ze horen ook de verhalen van mensen die hier jaren wachten op een beslissing, die intussen ingeburgerd zijn, en dan worden teruggestuurd. Ze hebben geen vertrouwen in het systeem. In Engeland heb je geen papieren nodig. Als je daar geraakt, ben je vertrokken. Ik zeg dat ze er worden uitgebuit, maar als ze vier euro per uur verdienen is dat voor hen een massa geld. Neen, Engeland is hun idee. Dat zit erin gebakken. Ze proberen tot het lukt. Soms denk ik, laat ze door. Over hoeveel mensen gaat het? Wat voor zin heeft die hele klopjacht, dat kost miljoenen. En ze geraken er toch. En hoe moeilijker de overtocht, hoe meer controles en acties, hoe meer geld de mensensmokkelaars vragen. Als je hen gewoon doorlaat, zouden de smokkelaars geen geld meer verdienen."

"Het echte probleem is eigenlijk de afstand tussen wat er echt aan de hand is en het probleem dat er van wordt gemaakt. Je hoort dan in de pers dat er vorig jaar 'zoveel duizend vluchtelingen' zijn opgepakt, maar velen worden gewoon drie keer per week opgepakt. Twintig mensen, drie keer per week, op een maand is dat 240 hé, enzovoort. Maar politici willen tonen dat ze er iets aan doen. Dus waren er in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen hier bijna dagelijks razzia's. De politie stormde binnen tijdens de voedselbedeling, met honden en veel machtsvertoon, er waren soms wel twintig politiemannen voor tien vluchtelingen. Sommigen agenten, zeker die van de zeevaartpolitie, begrijpen wat ik doe. Als ze hier toekomen en de mensen zijn aan het eten, laten ze die eerst eten. Veel agenten voeren bevelen uit waar ze niet mee akkoord zijn, die tegen hun geweten ingaan."

Een kraaienpoot

Naast veel kritiek kreeg de werking rond de Sint-Donaaskerk ook al heel wat erkenning, tot ver buiten Zeebrugge en de regio. Maréchal is een symbool geworden. De prijzen staan uitgestald op zijn dressoir. "Ja, ik zeg, ge moet dat aan mij niet geven, ge moet dat aan de groep geven. Maar goed, ik heb me erbij neergelegd dat ik een beetje het gezicht geworden ben, voor de tegenstanders en voor de voorstanders."

Fernand neemt een grote kraaienpoot waarin 'Prijs van de schone contrariteit' staat gegrift. "Rik Bevernage, de directeur van De Werf in Brugge, is vorig jaar gestorven. Op zijn sterfbed zei hij, je moet iets doen voor de vluchtelingen van Zeebrugge. Na zijn dood hebben familie en vrienden beslist om elk jaar de prijs uit te loven van de schone contrariteit. Kunstenaar Geert Vandewalle maakte een beeld van een kraaienpoot. Een kraaienpoot werkt een beetje tegen, maar als je lacht heb je ook kraaienpootjes, er zit dus ook iets hoopvol en humoristisch in. In februari was het een jaar geleden dat Rik stierf, en ontving ik als eerste die prijs."

Hoe kijk je naar de toekomst?

"Zolang Europa niet aan één zeel trekt zal het niet opgelost raken. Ik herinner me hoe in de jaren zeventig een paar honderdduizend Vietnamese vluchtelingen naar Europa kwamen. Toen was er geen discussie, ze werden verdeeld onder de landen, dat verliep vlot. En stop met oorlog voeren. In de kerk staat een mooi werk van de Blankenbergse kunstenaar Piet Wittevrongel, een bom met vluchtelingen op. Zolang we wapens leveren aan conflictsituaties zullen er vluchtelingen komen."

Het engagement van Maréchal is duidelijk christelijk geïnspireerd. In Europa wordt graag gewezen op de joods-christelijke wortels van de Europese beschaving. Waarom vertaalt zich dat niet in haar omgaan met vluchtelingen?

"Zijn mensen wel christelijk opgevoed?" kaatst Fernand de bal terug. "Veel mensen zijn misschien wel gedoopt, maar leven niet als christen. Christelijke waarden beleid je niet alleen met woorden maar ook met daden. Maar kijk, mensen hebben ook gewoon rechten. In de Verklaring van de Rechten van de Mens staat dat ieder mens menswaardig moet worden behandeld. Met of zonder papieren. Een mens heeft rechten gewoon omdat hij een mens is. Daar heb je zelfs het christendom niet voor nodig."

interview Joon Bilcke

In de Sint-Donaaskerk hangt een print van het werk Aegean Guernica van Jovcho Savov.

Het onwelriekend verhaal van Woyzeck in Schaarbeek

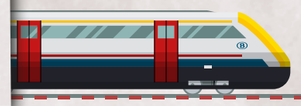

Ofschoon de dokter, en met hem nog heel wat echte Belgen, burgers van dit land, het ongepast vinden, stond Woyzeck bij de uitgang van Bruxelles Nord aan de kant van het Solvayplein, daar waar de bussen hun halte hebben, tegen de muur te pissen. Hij was zwart en groot en zijn plas stroomde overvloedig tussen zijn voeten over de grond. Wat betreft zijn urinewegen was hij zeker gezond. Ik denk dat hij sportschoenen droeg, misschien wel Adidas. Dat weet ik niet zeker want ik durfde hem en het volk waarmee hij als sans-papiers in het voor hen voorziene hol in Bruxelles Nord bivakkeerde niet echt aandachtig bekijken; niet uit angst wel uit schaamte. Toen mijn vrouw en ik door hun stinkend paleis van ellende stapten, zei ze: "Je gaat hier toch geen foto's maken zeker?" Ook zij vond het beschamend, wel een beetje beangstigend ook. Ze leken mij met een honderdtal te zijn. 's Anderendaags stond er in Het Laatste Nieuws een artikel over hen op de voorpagina. Daar was sprake van dreiging en ook van een sanitair blok dat ergens voorzien was en dat ze 's avonds eten krijgen en dat ze wel met vierhonderd zijn.

Ik zag hoe Woyzeck, of misschien was zijn naam niet zo, mij aankeek. Hoe en wanneer en van waar hij hier aangespoeld was en wat zijn toekomstdromen zijn, durfde ik hem niet vragen.
Ik zag alleen dat ze met velen waren en dat velen van hen over een smartphone beschikken. Misschien hebben sommigen een mes. Een pistool is wellicht te duur. En met een mes kan je brood snijden. Het stonk daar. Dat ze niets anders te doen hadden dan op deze zonnige dag, vroeg in april, daar hoofdzakelijk als sufkoppen op hun kartons en matrassen liggen wachten op Godot kon ik niet begrijpen.

Er is veel wat ik niet begrijp. Dat is vaak pijnlijk. Ik wil alles weten, alles zien, niet in foto's in de media maar met eigen ogen. In die krant van 's anderendaags stonden grote foto's, onder meer een foto van 'de externe firma' die de plekken waar zij in onze hoofdstad vaak plassen dagelijks komt schoonspuiten, met brandslangen met grote krachtige waterstralen. We zagen ook hoe de zwarte madam die het toilet in B Nord uitbaat, toestaat dat zij bij haar hun plastieken waterflessen komen bijvullen, doch hen niet toestaat dat zij zich daar dan ook wassen. Ik denk dat daar gratis plassen ook niet toegestaan wordt. Voor ons was het vijftig cent de man, en de vrouw.

Bij chaostoestanden waar veel mensen zonder thuis noch verblijfsvergunning op een hoop gedreven worden, moeten er regels zijn, anders loopt den boel gauw uit de hand. Bij ons ginder in Vlaanderen staat bij de hoek van ons huis een mooie Clematis. Hondenwandelaars houden er vaak stil om er hun beest tegen te laten zeiken. Bah! We moeten er eens een bordje met 'verboden te plassen' ophangen. Maar zou Woyzeck dat kunnen of willen lezen? Hij zei trouwens tot de dokter: "Maar dokter, als de natuur dringt..." De dokter had hem gerepliceerd dat een gezond mens in staat is zijn urine op te houden. Een gezonde hond ook.

Mijn vrouw en ik waren die dag wat laat tegen de middag naar het station van Harelbeke gereden, met onze auto. We hebben een klein pensioen, doch het lukt nog altijd om die auto er op na te houden, al eens enen te gaan drinken en met een senioren-reductiebiljet de trein te gebruiken. Onze papieren zijn in orde. Nadat we te Brussel Noord waren uitgestapt liepen we algauw door die grote van de rest van het station afgescheiden ruimte waarvan Kapitein Z beslist had dat ze daar, nadat de dienders van Kapitein Y ze van hun vorig kamp verdreven had, mochten schuilen. Ik wou alles zelf zien. In het Maximiliaanpark zagen we de spelende kinderen, de sportende jongeren, ouders en ouderen op de banken in de zon. De schreeuwers van de hedendaagse politiek hadden hun prentje gekregen, na de grote schoonmaak daar. Delete. Maar nu zaten 'ze' in het Noordstation en ze plassen er de boel onder en ze vechten er soms en ze lijken niet altijd ongevaarlijk; en vooral: het stinkt er. Die stank van onmacht. In ons land, in ons leven, in onze welvaart. Dat kunnen we niet hebben. Zoveel chaos en uitzichtloosheid. Zoveel dat stoort. Bouw er een hekken rond, zet er een scherm voor, voer het af. Spoel het door. Geen Woyzeckgeur in onze lucht. In Japanse Zen-tempels is het mooier.

Eén van die kartonslapers zei ons vriendelijk goedendag, in het Frans. Zouden zij weten dat er in België ook Vlaams sprekenden zijn, en dat velen die stinkende boel, die onfortuinlijke gelukszoekers, weg willen en bij discussies zeggen: "Wel pak ze dan mee naar uw huis!" Heden ten dage zijn alle mensen goed geïnformeerd via kranten, radio en tv, sociale media. De stank wordt goed verspreid. En het verhaal van het mes ook. Waarom Woyzeck en de zijnen naar hier, in ons welvaartsland, gekomen zijn? En hoe wij er nu terug vanaf raken?

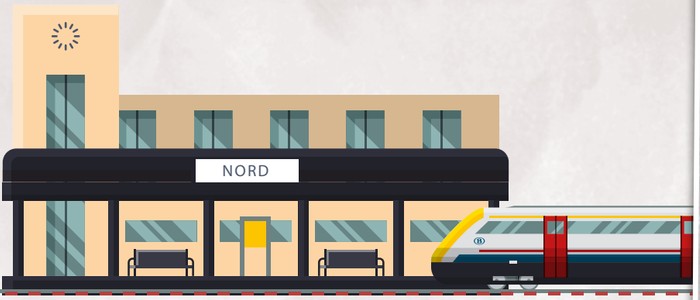

Ik wou alles zien, dus gingen we naar de Dienst voor Vreemdelingzaken in het Klein Kasteelke in de Negende Linielaan. Daar hangen mooie gekleurde borden die de asielzoekers rondom rond het gebouw naar een ingang achteraan leiden. Daar hangt een bordje dat de diensten slechts werken van 08:45u tot 10u, de vijf werkdagen van de week. Het was half de namiddag. Wij konden er dus niet in, en er was niets te zien. Om die miserieshow mee te maken moet men dus vroeg uit de veren en als asielzoeker geluk hebben om binnen te geraken. Er staan dranghekkens.

Wij zijn in een Turks eethuis in de Brabantstraat, waar het gonst van multiculturele bedrijvigheid, iets gaan eten. Daar wordt niet op straat geplast. Daar heersen de wetten van de commercie. En later kwamen we ook voorbij de vitrines met die mooie dames. Weeral verzuimde ik het aandachtig genoeg te kijken, weeral die godverdomde schaamte. Ze zijn nochtans mooi genoeg, zoveel vrouw, zoveel lichaam en zoveel verhaal. En ze zaten daar zomaar te schitteren op een paar meter van mij en mijn vrouw, enkel met dat glas ertussen. Wat is hun verhaal? Hun eer? Hun waarheid? Wie zouden zij zijn in het verhaal dat ze me zouden voorliegen? De zus van Woyzeck of zijn liefje dat hij zo domweg in dolle paniek doodstak, met dat mes? Ook zij zouden mij iets vertellen waar ik kop noch staart zou kunnen aan breien, iets waarvan ik leugen en waarheid nooit zou weten te onderscheiden; zijzelf misschien ook niet meer. De onbegrijpelijke wereld.

Woyzeck en de zijnen hebben, op zoek naar een leefbaarder bestaan, alles achtergelaten. Om hier een nieuwe identiteit te verwerven, een nieuwe toekomst. Doch Woyzeck moest nu tegen de muur op straat plassen en wij vroegen ons af hoe het verder met hem zou verlopen. Misschien zouden ze hem en de zijnen, het ganse miseriespel, wanneer de stank en de schaamte te veel aan één locatie zouden verbonden raken, te duidelijk onze onmacht zou benadrukken, wel weer naar een andere plek verkasten. Wanhopigen verstoren het beeld van onze welstand. Wie vragen heeft over zelfdoding kan bellen naar het nummer 1813.

Toen we terug naar huis kwamen werd het treinverkeer verstoord door iemand die voor de trein was gesprongen. Vanaf Waregem moesten we met een propvolle Lijnbus naar Harelbeke waar onze auto wachtte. Zo kwamen we toch thuis, weliswaar flink later dan voorzien. Thuis was het lekker warm doch ik rilde van de kou. Ik ging proper en schoon in het toilet plassen en mijn vrouw had die morgen het bed mooi open gelegd. Ze is een goede, mooie en zorgzame vrouw. Ik ben gelukkig met haar. Al dacht ik nog even aan die vitrinemadam met haar blauw geschminkte ogen en aan die plasstraal van Woyzeck te Schaarbeek op aarde. Godverdomme.

José Vandenbroucke

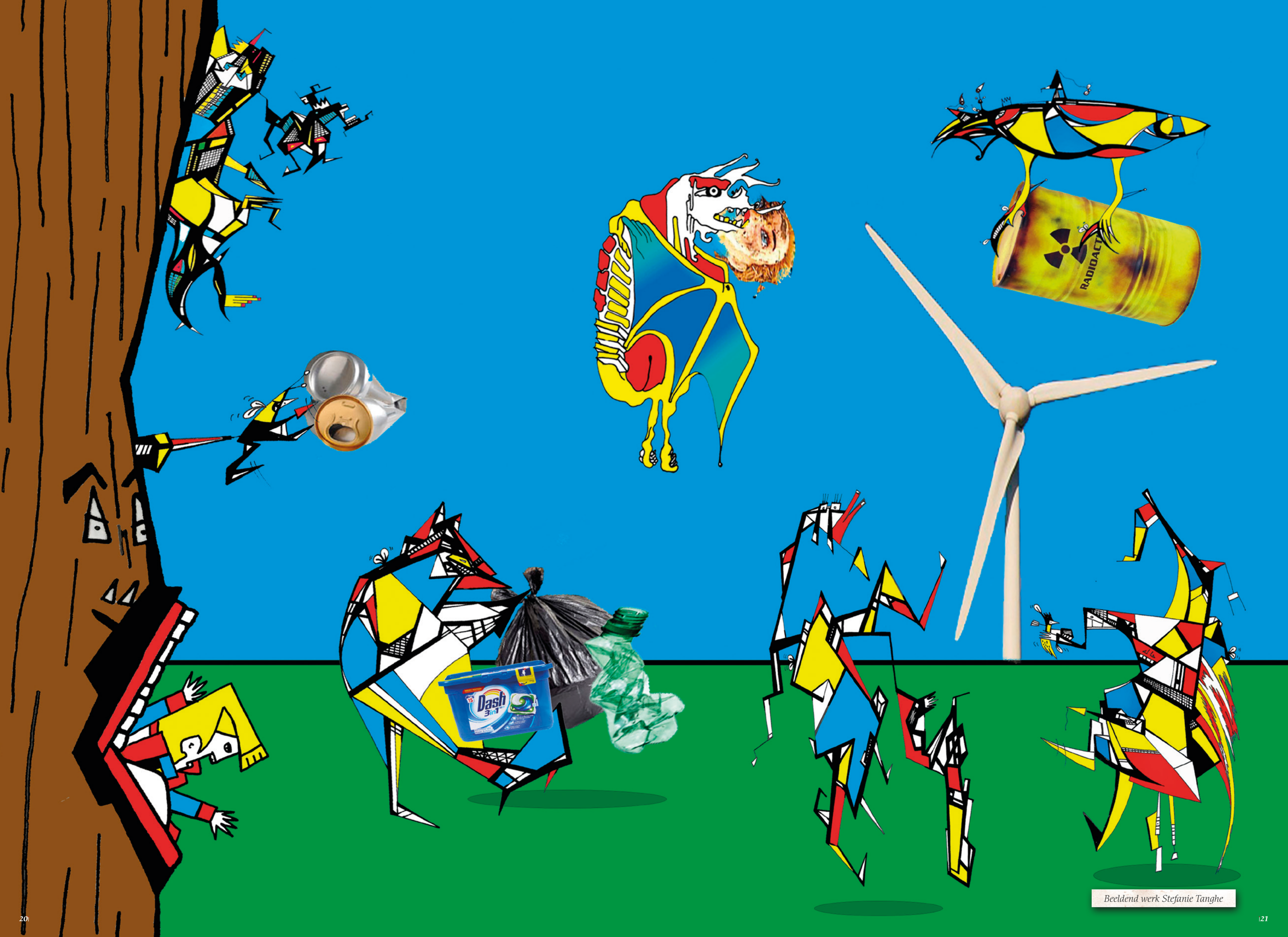

Beeldend werk Stefanie Tanghe

ROOTS 2019

De voorbije winter proefden de Kortrijkse OKAN-leerlingen, in het kader van Roots 2019, bij de Unie van theater. Giovanni Baudonck, Roel Faes en Esther Gouarné van het collectief Transfo Collect begeleidden hen daarbij. Stagiair Jorinde Schoonbaert vatte het traject, waar we in het najaar een vervolg aan zullen breien, samen in een krachtige poetry slam.

Tien weken lange ten eenenalf ip donderdagnoene
wast me stuk of twintig nieuwe anderstalige
jongeren te doene.
Iedere weke nen zaligen theaterworkshop
en die gasten deden da ollemolle op en top!

We deden kennismakinggpellekes en verkenden de zale.
Dankzij de leiding van Giovanni Roel en Esther
stond der geeneen vo pale!
Ton een intensieve weke me viftien
gasten dien der vo kozen.
't Resultaat mocht der zin en de gasten zag je
van de complimenten blozen!

Wadden gesprekken over hun droom of ideale skolen
en de eerlijke verhalen over hun thuisland
deden min kopke dolen.
Uddere harde realiteit blijft nog veel te vaak verscholen.
Vélen onder zidder liepen langen tijd ip hete kolen.

Ton kwamen der robots ne zjee
en massa's gelach en plezier.
Ma eerlijk gezei ook nen hoop geroep en getier.
Dankzij de chef-koks aten we lekker
ons buiksken rond.
En op vrijdag wast int Buda dat 't slot van
ROOTS 2019 ontstond.

Me nen lach op min gezicht en warmte in min erte
kikkek were naar die weken ol wa mjeer in de verte.
't Was vulle gazze en buzze geven
ma kzoe der bikan geld vo geven vo 't ertebeleven!

Jorinde Schoonbaert

OVER ROOTS

Net als de voorbije jaren was de Unie ook in 2019 partner in het ROOTS-traject in onze stad. Dat is een uniek samenwerkingsverband van verschillende partners uit verschillende domeinen (welzijn, onderwijs, cultuur, ...) met leerlingen uit de OKAN-klassen ('Onthaalklas voor Anderstalige Nieuwkomers') van de scholen VTI en Drie Hofsteden. Van 10 januari tot 21 maart maakten die elke week gedurende een namiddag kennis met een andere (artistieke) werkvorm zoals theater, dans, radio, free running, muziek, ... Daarna werden ze in een intensieve werkweek een week lang ondergedompeld in de discipline die hen tijdens de proefsessies het meest heeft begeesterd. Op het einde van deze werkweek werden de resultaten gebundeld in een toonmoment in Budascoop. Dit toonmoment is geen afsluiter, hierna zetten de partners zich verder in om de jongeren te laten aansluiten bij hun vrijetijdsaanbod.

ROOTS 2019 is een samenwerkingsverband tussen OKAN Drie Hofsteden en VTI Kortrijk (Guldensporencollege campus Engineering), Unie der Zorgelozen, Buda Kunstencentrum, Theater Antigone, Academie Kortrijk, Quindo, Texture, Breng X Bij, Muziekcentrum, Groep Intro, de Sportdienst, Team Jeugd en de stad Kortrijk.

Beeldend werk José Vandenbroucke

Poëzie en verhalen in alle talen

Dit seizoen werkte een diverse groep schrijvers aan 'poëzie en verhalen in alle talen' tijdens het Kortrijkse luik van 'DiVerzen'. Het resultaat werd gepresenteerd tijdens Memento Woordfestival. Triene Nottebaere was erbij en neemt je mee achter de schermen van dit schrijfproject.

Aangezien schrijven toch zo een beetje mijn passie is en ik een liefhebber ben van het woord, was ik meteen voor dit project te vinden. Temeer daar het project de klinkende naam 'DiVerzen' had en de deelnemers van verschillende nationaliteiten zouden zijn, én we begeleid zouden worden door een echte 'dichter'.
Op vrijdag 7 december maakten we tijdens een eerste bijeenkomst in de gezellige bar van de Unie kennis met Xavier Holvoet van FMDO, de bezieler van het project en met Bart Jacques, dichter-performer en tot voor kort de 'Letterzetter' van Kortrijk, die ons zou begeleiden. Eigenlijk was ik die avond ietwat ontgoocheld door het feit dat er geen mensen van andere origine aanwezig waren. Ik wou graag hun verhalen horen. Maar Xavier legde uit dat dit op de eerstvolgende workshop helemaal anders zou zijn.

ZATERDAG 19 JANUARI

Eindelijk was het zo ver. Het was heerlijk om al die mensen met verschillende achtergrond te ontmoeten! We waren met 16 mensen in onze 'diverse' groep, afkomstig uit Syrië, Spanje, Marokko, België... Bart was afwezig wegens rugklachten, maar we waren in goede handen van Jonas Bruyneel, de voorganger van Bart als Letterzetter. Tijdens de korte voorstellingsronde kreeg ik het wel eventjes benauwd. Hoewel ik zelf reeds sinds mijn jeugdjaren allerlei teksten of schrijfseltjes heb gemaakt, was ik wel bang om uit de toon te vallen. Blijkbaar hadden de meeste mensen reeds heel wat schrijfervaring. Gelukkig werd ik rap op mijn gemak gesteld. Dit was immers geen wedstrijd, wel een kans om vanuit eigen ervaring, standpunt of gevoel te schrijven, onder professionele begeleiding.

We begonnen met een brainstorm rond de woorden 'spiegels' en 'reflectie', het thema van Memento dit jaar. Het resultaat was een schat aan woorden waarmee we dan een 'vrije associatie' deden: vanuit een gekozen woord lukraak 10 opeenvolgende woorden noteren. Het verbazende daarbij is dat het eerste en het laatste woord nog weinig met elkaar te maken hebben. Daarna kozen we het begin-en slotwoord van iemand uit de groep om daar zelf een verhaal rond te maken. Eerst legde Jonas ons haarfijn uit hoe je een spanningsboog kan opbouwen in een tekst. Dan trok iedereen zich terug in zijn schrijversschelp en concentreerde zich op de geboorte van zijn woordencreatie. Nadien lazen we onze tekst voor in onze thuistaal: Nederlands, Engels, Arabisch of Spaans. Het was heel mooi om al die verschillende klanken met hun typische vibraties en klemtonen te horen. We reflecteerden op elkaars tekst en kregen nog wat concrete tips aangereikt om onze tekst nog meer uit te werken. Daarmee waren we klaargestoomd voor de volgende workshop en was ons 'huiswerk': verder afwerken van één of meerdere teksten.

ZATERDAG 16 FEBRUARI

Bart is weer van de partij en intussen had iedereen in min of meerdere mate aan zijn of haar tekst, verhaal, gedicht gewerkt, en kregen de meeste schrijfsels ongeveer vaste vorm. Alles werd voorgelezen, met veel respect en waardering werd er geluisterd naar elkaar. Bart gaf op een positieve, vakkundige manier feedback. We dachten na over welke tekst we op welke manier zouden presenteren op Memento. En we zagen het nogal groots: we zouden beelden en filmpjes projecteren, via een audio-installatie poëzie laten beluisteren, zorgen voor live muzikale omlijsting... Xavier zat erbij en luisterde ernaar. We konden ons niet voorstellen dat hij alles voor elkaar zou krijgen. Ons huiswerk bestond er dit keer uit om een definitieve tekst te kiezen en die door te sturen, samen met alle bijhorende materiaal.

ZATERDAG 2 MAART

De laatste workshop vond plaats op het podium in onze mooie zaal van de Unie. Alles was er! Een stoel, een lezenaar, een micro en klank-, beeld- en opname-apparatuur. We kregen de kans om alles eens uit te proberen nadat we van Bart de '101 tips en truken van de foor voor tekstperformers' als wijze leidraad meekregen. Toch was het voor sommigen wat onwennig want een doodgewone brave burger staat niet elke dag op een podium, nietwaar. We namen de teksten op zodat we onszelf eens konden beluisteren, de laatste tips werden gegeven en we legden de volgorde voor de presentatie vast. Ik vond het meteen al spijtig dat de workshops nu echt voorbij zouden zijn, want het was telkens een heel gezellige bedoening met lekkere hapjes, koffie, thee en koekjes maar vooral met heel lieve boeiende mensen met het hart op de juiste plaats! En ik denk niet dat ik overdrijf als ik zeg dat we eigenlijk in die korte tijd een warme band gesmeed hebben met elkaar. En nu op naar de presentatie!

Triene Nottebaere

DiVerzen Kortrijk is een project van en met Mohamed Sultan, Anja Brugghe, Abdulazez Dukhan, Imane Karroumi, Karolina Kardasinska, Kristin Keller, Katrien Nottebaere, Filip Dumolein, Jérôme Duchateau, Linde Moreel, Martha Xucunostli, Miep Lambrecht, Jorinde Schoonbaert, Bart Jaques & Xavier Holvoet, in een organisatie van FMDO samen met de Unie, Bibliotheek Kortrijk en Memento Woordfestival.

DiVerzen kent ook een Brussels en een Oostends luik. In Brussel werkt FMDO samen met AFIIP, de Beursschouwburg en Brosella en is er een presentatie op 13 en 14 juli tijdens Brosella in het Ossegempark. In Oostende is kleinVerhaal partner van FMDO en vindt op 1, 7 en 8 augustus tijdens Theater aan Zee een voorstelling plaats met een mix van werk uit de drie steden.

Uit de rijke oogst aan verhalen van DiVerzen Kortrijk plukten we voor deze Gazet een gedicht van Martha Xucunostli, een tekst van Anja Brugghe en werk van Abdulazez Dukhan (op p. 14).

TONATIUH
SOL NUESTRO
QUE **REFLEJAS**
LA LUZ EN MIS OJOS
MIZTLI
LUNA QUERIDA,
ESPEJO DEL BRILLO
EN MI CORAZÓN
ALREDEDOR DE LAS
4 ESTACIONES
DANZANDO
DESDE 4 PUNTO
REFLEJANDO ESPEJOS
DE OBSIDIANA
TONATIUH KWALLI - ZIHUATL MIZTLI
REFLEJANDO LUZ Y OSCURIDAD
DEL INVIERNO A LA PRIMAVERA
EN EL ESPEJO DEL VERANO ... Y EL REFLEJO DEL OTOÑO
ABUELITO SOL - ABUELITA LUNA
EN MIS OJOS AGRADEZCO CADA DÍA
EL BELLO REFLEJO DE LA VIDA
KWALLI TONATIUH
KWALLI YOWALLI

Mijn gedicht is deels Spaans en Nahuatl Azteeks, een taal van de inheemse Mexicaans Azteekse bevolking, een van de 68 inheemse talen in Mexico. Voor de Nahuatl zijn de zon en de maan onze grootouders. Tonatiuh, de zon is Opa; Miztli, de maan is Oma. Het gedicht is een ode aan de zon en de maan doorheen de vier seizoenen, uit dankbaarheid voor hun licht in ons bestaan.

Martha Xucunostli

Tonatiuh
onze zon die het licht in onze ogen weerkaatst
Miztli
beminde maan
spiegel van de schittering in mijn hart
door de vier seizoenen dansend
glinsterend als spiegels van obsidiaan
dag zon, vrouwe maan,
glans van licht en duisternis van de winter tot de lente
in de spiegel van de zomer en de weerschijn van de herfst
opaatje maan, omaatje zon
mijn ogen zijn je dankbaar, spiegel van het leven
goedemorgen
goedenavond

dank aan Johan Walgraeve voor de hulp bij de vertaling

De trein van Gent naar Kortrijk

De trein van Gent naar Kortrijk.
Achtertuintjes flitsen voorbij, kinderen spelen in de tuin,
in het zwembad onder de brandende zon.

Net als zij en haar broer destijds, wat was hij een rotjong.
Hij deed niets liever dan haar pesten. Zijn bal vloog in haar
spel, zijn waterpistool spuitend op haar zonnende huid.
Net voor haar het toilet op spurten, het laatste snoepje
weggrissen. Ze kon hem wel wringen.
Nu niet meer, nu kan ze zijn fratsen relativeren.
Hij was en is een ondeugend jong, een dartelend hert,
zich om niets en niemand bekommerend zijn weg gaand.
Kon ze dat ook maar.

De trein volgde zijn cadans, als een groep marcherende
soldaten. Haar vader was militair. Even werd ze stil, ook om
haar heen. De gedachte aan haar vader, een handige man,
met een luisterend oor. Strenge ogen die je hart doorboren
en toch... toch mist ze hem. Een krop in haar keel.

Door de luidspreker klinkt een vriendelijke stem.
Zo dadelijk komen we aan te Kortrijk.
Een stem van de onzichtbare, net als haar moeder.
Altijd op de achtergrond, in de coulissen,
onzichtbaar aanwezig. Voor je in de bres springend.

Ze grist haar spullen bijeen en stapt uit de trein.
Tevreden met haar familie, stuk voor stuk uniek.

Anja Brugghe

Koffieklets op donderdag

KAFFIE KLETSEN

Na een periode van zelf opgedrongen 'eenzame opsluiting' stelde mijn lieve hulpverlener van het CAW me voor om eens binnen te springen bij de Unie der Zorgelozen. "Je zal je daar jeunen bij Geert en co", zo opperde hij.

Na een blik op hun website merkte ik al gauw dat Caroline een bekende was uit een vroeger verenigingsleven. Dat gaf me al meteen een fijn gevoel. En dat werd meteen bevestigd toen ik in het café van de Unie zat, tijdens de Koffieklets.

De eerste ontmoeting was met Heroen, die me meteen een Uitpas bezorgde, alles erop en eraan dus. Zelf stelde ik voor om af en toe wat te helpen indien nodig. Eens achter de bar staan, wat helpen bij Allez, Chantez!…

Al snel werd vooral de Koffieklets voor mij een wekelijkse certitude. Je leert er veel leuke mensen kennen, elk met een verhaal, een verleden en vooral ook elk met 'hoop' op een zorgeloze toekomst. Ook mijn lieve Golden Retriever, Bo, werd meteen aanvaard. Maria, die soms achter de bar staat tijdens de Koffieklets, en hij zijn ondertussen beste maatjes, maar ik denk dat dit vooral komt door het koekje dat hij elke keer van haar krijgt. Ja, lekkere koekjes, die altijd op de Koffieklets liggen!

Trouwens, vele mensen worden daar geholpen met hun 'kleine en grote probleempjes' en dat is gewoon *skitterend!* zoals Caroline het zou zeggen.

Vooral hoop ik dat ik nog lange kaffie kan kletsen, en hierbij eindig ik met een hersenspinseltje:

In de Unie is er kaffie, thee en der is geklets
En 't is niet al zever en gezwets
Kom binnen voor een zeupke en ne knabbel
en ook wel ne keer nen serieuze babbel
toepe

Koenraad Lefebvre

Koffieklets.
Een klets
met koffie.
Of thee.
Hoezee!
We kletsen
en lachen.
We luisteren
naar verhalen
over hoogtes
en dalen.
Lachen.
Huilen.
Verdriet.
Leed en lief.
Banale
verhalen.
Mooi en
lelijk.
Ups en
downs.
Grappig,
droef.
Met een koek.
Alles kan.
Op de koffie.
Donderdag.

Miep Lambrecht

DE KOFFIEKLETS VAN DE UNIE

Sinds twee jaar loopt bij de Unie het project Koffieklets. Het opzet is eenvoudig. Elke week, op donderdagnamiddag, zetten we de deur van ons café in de Pluimstraat open. Iedereen is welkom, het maakt niet uit wie je bent of wat je achtergrond is.

We verkopen niets. Om er een namiddag te vertoeven heb je geen geld nodig. Voor wie dat wil is er koffie, thee of water. En verder is Koffieklets laagdrempelig *ont-moeten* in essentie: niets moet. De ruimte vult zich van onderuit met het lezen van de krant, het spelen van een partijtje schaak, het breien van een muts, praten met elkaar. Wie met een prangend probleem kampt, kan de brugfiguur aanspreken die ook in het café rondhangt. Maar even goed kan je er gewoon op adem te komen, fungeert de plek als een veilige haven voor wie gejaagd is door de stad of het leven. In de gesprekken sijpelen thematieken door die de artistieke werking voeden. Zo was onze voorstelling *Ne Woyzeck* mee een antwoord op de vele bureaucratische nachtmerries die er ons ter ore kwamen.

In the end is de Koffieklets een laagdrempelige kennismaking met het wezen van de Unie als een gastvrije omgeving waar verhalen van elke dag en een gezonde tegendraadsheid zich vertalen in een artistiek programma.

opnieuw vanaf 29 augustus elke donderdag van 14u tot 18u in het café bij de Unie in de Pluimstraat

een blik op het najaar

IK, CAROLINE

BOEKVOORSTELLING
DONDERDAG 17 OKTOBER 2019

In deze Gazet vind je op pagina 4 een uitgebreid gesprek met Caroline Verhaeghe. Dit naar aanleiding van het boek *Ik Caroline* van de Unie der Zorgelozen, dat begin oktober verschijnt bij Mammoet, een nieuwe reeks van uitgeverij Epo.

Op **donderdag 17 oktober** wordt het boek voorgesteld bij de Unie. In de namiddag is er een programma voor veldwerkers en beleidsverantwoordelijken met o.a. Arjan Widlak van de Kafkabrigade (zie p. 12), 's avonds verwelkomen we het grote publiek voor de officiële voorstelling van het boek en een inspirerend panelgesprek.

Aan de volledige invulling van de namiddag en avond wordt naarstig voortgewerkt; je vindt die binnenkort op onze website.

NATRAJECT ROOTS 2019

Op vrijdag 29 maart toonden de deelnemers aan ROOTS 2019 (zie p. 22) het resultaat van hun workshops en intensieve werkweek in Budascoop. Na dit toonmoment onderzoekt de Unie net als de andere partners in Roots hoe we de jongeren aansluiting kunnen laten vinden bij onze reguliere werking. Daarom zetten we in het najaar een natraject op met (OKAN-)jongeren die verder willen experimenteren met toneel en podium. We werken op woensdagnamiddag en tijdens de herfstvakantie en sluiten af met een presentatiemoment. Giovanni Baudonck, die in het voorjaar het Roots-traject in de Unie begeleidde, zal samen met Eduardo Ripani (beide van Transfo Collect uit Schaarbeek) dit natraject onder zijn hoede nemen.

… en verwacht je verder ook aan nieuwe Resto's Ratatouille, aan een Koffieklets elke donderdag, aan zingen met Allez, Chantez! Kortrijk en de veganistische keuken van Vegan Palace en nog veel meer! Vanaf september krijgt onze nieuwe seizoenskalender beetje bij beetje vorm op onze website, ga zeker een kijkje nemen!

in voorbereiding

18 JAAR UNIE IN EEN BOEK!

Overvalt je soms ook wel eens het gevoel dat de tijd snel gaat, dat de jaren voorbij vliegen? We staan er niet bij stil, maar ook de Unie der Zorgelozen heeft al heel wat jaren vol theatervoorstellingen, resto's, fietstochten, Gazetten en Zorgelozenkranten, uitstappen, tentoonstellingen, publicaties, filmpjes en films, werken-in-de-wijk, beeldend werk ateliers, grote ontbijten, kerstfeesten, Koffiedams en -kletsen en nog veel meer en daar van alles tussenin, en natuurlijk een gigantische verbouwing van onze zaal, achter de rug.

Op 1 mei 2020 is het achttien jaar geleden dat artistiek leider Geert Six in 'De Visserij' van het Gentse Nieuwpoorttheater de Unie der Zorgelozen, de vzw waarmee hij ooit zijn eerste werk begon in Harelbeke, feestelijk nieuw leven in blies. In de jaren die volgden zou de Unie verder vervellen van een jaarlijks wijktheaterproject tot een flink uit de kluiten gewassen sociaalartistieke werking, en een gangmaker in het genre.

Souvenirs… Reflux (2007)

Omdat we deze waardevolle geschiedenis niet verloren willen laten gaan, bereiden we naar aanleiding van onze achttiende verjaardag een boek voor over ons werk. Niet enkel als herinnering, maar ook als inspiratie voor wie net als ons op zoek is naar een diepgaande vervlechting van artistiek en maatschappelijk werk.

In woorden en vooral veel beelden maken we ons theaterwerk en de brede, artistieke en maatschappelijk geëngageerde beweging die daarrond vorm kreeg, zichtbaar en voelbaar voor een breed publiek. Tegelijk schetsen we ook de achtergrond van een snel evoluerende maatschappelijke en artistieke context waar ons werk zowel aanvuurder als exponent van is.

Daarvoor putten we rijkelijk uit het eigen archief, gaan we op interview en vragen we ook een aantal kritische medestanders om op ons werk te reflecteren en het te kaderen. Artistieke compagnons de route zorgen voor extra kruiding.

Het boek verschijnt in het voorjaar 2020 en wordt uitgegeven bij uitgeverij Lannoo in Tielt. In mei 2020 plannen we de feestelijke presentatie van het boek, omzoomd door een fijn feestprogramma. Wordt vervolgd!

De Gazet

De Gazet is een project van de Unie der Zorgelozen en verschijnt tweemaal per jaar. Ze geeft een ruime inkijk in de werking van de Unie en is een belangrijk platform voor de Zorgelozen. Ook vele andere stemmen uit het brede maatschappelijke en artistieke veld komen aan bod. Voor u is het de ideale manier om ons werk – beter – te leren kennen, voor ons om u erbij te betrekken.

WWW.UNIEDERZORGELOZEN.BE

Unieweetjes en dito nieuwtjes vind je ook op onze facebookpagina

ga ook eens naar onze website WWW.UNIEDERZORGELOZEN.BE

Unie der Zorgelozen

VERBREEK VERZAMEL VERTEL

werkten mee aan deze Gazet *Joon Bilcke, Heroen Bollaert, Anja Brugghe, Jérôme Duchateau, Abdulazez Dukhan, Jan D'Hondt, Koenraad Lefebvre, Fernand Maréchal, Miep Lambrecht, Linde Moreel, Triene Nottebaere, Martha Xucunostli, Jorinde Schoonbaert, Geert Six, Stefanie Tanghe, Branko Vandenberghe, José Vandenbroucke, Caroline Verhaeghe, Johan Walgraeve en Arjan Widlak* ***eindredactie*** *Joon Bilcke* ***vormgeving*** *Bruno Tytgat*

Wilt u op de hoogte blijven van onze activiteiten en projecten ? Mail, bel, schrijf of kom gewoon even langs: Unie der Zorgelozen, Pluimstraat 7, 8500 Kortrijk - 056/220 400 - info@uniederzorgelozen.be

KAFKA! (3) - Binnen Unie der Zorgelozen behandelen we uw persoonsgegevens in overeenstemming met de voorschriften uit de General Data Protection Regulation. Dit betekent dat u inzicht heeft in welke gegevens we verzamelen, met welk doel, hoe lang we ze bewaren en wat uw rechten zijn. Een meer uitgebreid overzicht van ons beleid op het vlak van verwerking van persoonsgegevens vindt u op www.uniederzorgelozen.be/wettelijk/. Indien u verdere vragen heeft of contact met ons wenst op te nemen, kan dit via info@uniederzorgelozen.be. Via dit e-mailadres kan u ook vragen welke gegevens wij van u verwerken en ze eventueel laten verbeteren of verwijderen.

met steun van de Vlaamse Gemeenschap, de provincie West-Vlaanderen, OCMW Kortrijk en de stad Kortrijk